

ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Заочна ФОРМА НАВЧАННЯ

Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Тетяна СЕВЕРІНА

«28» вересня 2022 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ

Поточняк Анастасії Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові магістранту (ці))

1. Тема роботи: «Навчальні стратегії формування лексичної компетентності учнів 10-11 класів на уроках англійської мови»

Керівник роботи: Глушок Людмила Миколаївна,
затверджені наказом ХГПА від 14 жовтня 2022 р. № 239.

2. Строк подання магістрантом роботи: згідно календарного плану.

3. Вихідні дані до роботи: Об'єктом дослідження є процес формування іншомовної лексичної компетентності учнів 10-11 класів у процесі вивчення англійської мови.

Предметом дослідження є використання навчальних стратегій у процесі формування лексичної компетентності з англійської мови учнів 10-11 класів.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Розглянути основні поняття та провести розмежування термінів, пов'язаних із дослідженням формування лексичної компетентності учнів 10-11 класів.

2. Вивчити зміст навчання лексики у старших класах та визначити етапи формування лексичної компетентності учнів.

3. Дослідити стратегічну англomовну компетенцію учнів 10-11 класів, зокрема її роль у формуванні лексичної компетентності.

4. Розглянути використання навчальних стратегій для оволодіння іншомовною лексикою на уроках англійської мови учнями 10-11 класів.

5. Розробити методiku формування лексичної компетентності учнів старшої школи з використанням навчальних стратегій.

6. Провести аналіз результатів експериментального дослідження та сформулювати методичні рекомендації щодо формування лексичної компетентності на основі навчальних стратегій.

5. Перелік наочного (ілюстративного) матеріалу (проекти, зразки документів, пропозицій до законодавства тощо), які потрібно розробити:

Таблиця 1.1. Лексичний діапазон учнів старших класів

Рисунок 2.1. Результати опитування до пробного навчання

Рисунок 2.2. Результати опитування після пробного навчання

Рисунок 2.3. Порівняння результатів опитування до пробного навчання та після нього

Рисунок 2. 4. Рівень розвитку ЛК старшокласників до проведення пробного навчання

Рисунок 2. 5. Рівень розвитку ЛК відповідно до розроблених критеріїв оцінювання за середнім значенням до пробного навчання

Рисунок 2. 6. Рівень розвитку ЛК старшокласників після пробного навчання

Рисунок 2. 7. Рівень розвитку ЛК відповідно до розроблених критеріїв оцінювання за середнім значенням після пробного навчання

Рисунок 2. 8. Порівняння рівнів розвитку ЛК старшокласників до пробного навчання та після нього

Рисунок 2. 9. Порівняння рівнів розвитку ЛК відповідно до розроблених критеріїв оцінювання за середнім значенням до та після пробного навчання

6. Дата видачі завдання 14 жовтня 2022 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи (КР)	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми КР, погодження її з науковим керівником, визначення предмету дослідження	вересень 2022 р.	Виконано
2.	Затвердження наказом академії теми КР і призначення наукового керівника	жовтень 2022 р.	Виконано
3.	Оформлення науковим керівником завдання на КР магістранту; підбір магістрантом літератури та фактичного матеріалу для написання роботи, їх аналіз та узагальнення	жовтень 2022 р.	Виконано
4.	Затвердження завідувачем випускової кафедри завдання на КР магістранту	вересень-жовтень 2022 р.	Виконано
5.	Виконання та подання науковому керівнику вступу КР	листопад-грудень 2022 р.	Виконано
6.	Виконання та подання науковому керівнику першого розділу КР	січень-лютий 2023 р.	Виконано
7.	Виконання та подання науковому керівнику другого розділу КР	березень 2023 р.	Виконано
8.	Виконання та подання науковому керівнику третього розділу КР (за наявності)	квітень 2023 р.	Виконано
9.	Виконання та подання науковому керівнику висновків КР	травень 2023 р.	Виконано
10.	Перевірка списку використаних джерел та додатків щодо правильності їх оформлення	вересень 2023 р.	Виконано
11.	Доопрацювання КР згідно із зауваженнями наукового керівника, подання кваліфікаційної роботи науковому керівнику	жовтень 2023 р.	Виконано
12.	Перевірка кваліфікаційної роботи на дотримання академічної доброчесності	листопад 2023 р.	Виконано
13.	Розгляд КР на кафедрі, проведення попереднього захисту та допуск до захисту у Підсумковій кваліфікаційній комісії	листопад 2023 р.	Виконано

14.	В разі необхідності доопрацювання КР згідно із зауваженнями кафедри. Подання КР для отримання висновку наукового керівника та кафедри	листопад 2023 р.	Виконано
15.	Передача КР у деканат факультету з висновком наукового керівника та кафедри, завданням на кваліфікаційну роботу та рецензією	грудень 2023 р.	Виконано
16.	Підготовка до захисту КР (текст доповіді, ілюстративний матеріал тощо)	грудень 2023 р.	Виконано
17.	Захист КР перед Підсумковою кваліфікаційною комісією	26 грудня 2023р.	Виконано

Керівник роботи

(підпис)

Людмила ГЛУШОК

(ім'я та прізвище)

Магістрант

(підпис)

Наталія ПОТОЧНЯК

(ім'я та прізвище)

1. Форму призначено для видачі завдання магістранту на виконання кваліфікаційної роботи і контролю за ходом роботи з боку кафедри і декана факультету. Оригінал форми зберігається на кафедрі, копія у магістранта.

2. Розробляється керівником кваліфікаційної роботи. Видається кафедрою.

3. Атестація у 2023 році буде відбуватись з 18 грудня по 26 грудня 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИТА ФІЛОЛОГІЇ
заочна ФОРМА НАВЧАННЯ
Кафедра іноземних мов

другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література
(англійська))

ВИСНОВОК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

про кваліфікаційну роботу

магістранта (ки) 2 курсу

_____ **Поточняк Анастасії Володимирівни** _____

на тему: «Навчальні стратегії формування лексичної компетентності учнів 10-11 класів на уроках англійської мови»

Розподіл балів для окремих етапів та елементів виконання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання виконання кваліфікаційної роботи	Бали	
	максимально можлива кількість	фактична кількість
відповідність роботи вимогам, встановленим методичними рекомендаціями для кожного виду кваліфікаційних робіт	7	
правильність оформлення (роботи в цілому, таблиць, рисунків, посилань, списку використаних джерел)	5	
виконання проміжних етапів розробки кваліфікаційної роботи відповідно до завдань і календарного плану	6	
співпраця з науковим керівником протягом періоду виконання кваліфікаційної роботи	7	
апробація результатів дослідження, проведеного в кваліфікаційній роботі	5	
Разом	30	

Зауваження: магістрант(ка) поставилася до написання кваліфікаційної роботи на належному рівні. Окремі структурні частини роботи виконувалися з невеликою затримкою. Зауваження та рекомендації наукового керівника врахувала у повному обсязі. В роботі містяться деякі технічні та стилістичні помилки. Представлене дослідження відповідає встановленим вимогам, що висуваються до кваліфікаційних (магістерських) робіт.

Науковий керівник _____ Людмила ГЛУШОК, доцент кафедри, к.пед.н., доцент
(підпис)

27 листопада 2023 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Магістрант(ка) Анастасія ПОТОЧНЯК допускається до захисту кваліфікаційної роботи у Підсумковій кваліфікаційній комісії.

В.о. завідувача кафедри _____ Тетяна СЕВЕРІНА
(підпис)

30 листопада 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Заочна форма навчання
Кафедра іноземних мов
Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (мова
та література (англійська))

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу

Студентки магістратури

Поточняк Анастасії Володимирівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

на тему: **«Навчальні стратегії формування лексичної компетентності
учнів 10-11 класів на уроках англійської мови»**

Загальна характеристика роботи та зауваження

Обрана тема рецензованого дослідження є актуальною та відповідає сучасним тенденціям розвитку комунікативної компетентності в школярів, рівень якої значною мірою залежить від сформованості лексичного запасу. А відповідно дослідження навчальних стратегій формування лексичної компетентності учнів старшої школи є на часі та відповідає запитам сучасної методики навчання англійської мови.

Зміст кваліфікаційної роботи відповідає заявленій темі. Науковий апарат сформульовано правильно. Підібрана авторкою система методів дозволила вдало вирішити усі завдання, реалізувати мету та отримати теоретично та практично значущі результати. Магістерська робота виконана у повному обсязі у встановлений термін.

У першому розділі роботи окреслено основні наукові поняття дослідження, схарактеризовано етапи формування лексики, навчальні стратегії опанування лексики, їх класифікацію та роль в навчанні англійської мови у 10-11 класах.

У другому розділі авторка здійснила дослідно-експериментальну роботу щодо використання навчальних стратегій оволодіння іншомовною лексикою учнів старшої школи на уроках англійської мови, провела аналіз результатів та сформулювала методичні рекомендації щодо формування лексичної компетентності на основі навчальних стратегій.

До позитивних сторін роботи можна віднести актуальність обраної теми, самостійно реалізований педагогічний експеримент, розроблені додатки, наявність апробації та публікації за результатами дослідження. Для захисту дипломної роботи підготовлена презентація, що вдало доповнює виступ та акцентує його ключові аспекти.

В роботі містяться окремі технічні та друкарські помилки, що не спотворюють її зміст. Авторка дотрималася нормативних вимог при структурному та технічному оформленні роботи.

Загалом кваліфікаційна робота Поточняк А.В. відповідає вимогам до написання дипломних робіт другого (магістерського) рівня вищої освіти та заслуговує на позитивну оцінку.

Розподіл балів для окремих етапів та елементів виконання дипломної роботи

Критерії оцінювання виконання дипломної роботи	Бали	
	максимально можлива кількість	фактична кількість
відповідність змісту роботи заявленій темі, грамотність структурування роботи, збалансованість її розділів	5	
правильність формулювань об'єкту, предмету, мети і завдань дослідження, відповідність та доцільність застосованих методів дослідження	4	
системність викладу матеріалу, відсутність повторів, логічних помилок	4	
ступінь самостійності роботи (відсутність академічного плагіату), наявність посилань	5	
наявність елементів наукової новизни	4	
теоретична обґрунтованість основних положень кваліфікаційної роботи, що підтверджені підібраним та систематизованим фактичним і статистичним матеріалом	4	
використання та опанування сучасної літератури, чинних нормативно-правових актів; правильність розрахунків, застосування методів статистичного аналізу тощо.	4	
Разом	30	

Рецензент _____ Оксана ГАНДАБУРА, к.пед.н., доцент
(підпис) (прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

« 1 » __ грудня __ 2023р.

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Анастасія Поточняк

Співавтор:

Назва: Навчальні стратегії формування лексичної компетентності учнів 10-11 класів на уроках англійської мови

Науковий керівник:

Підрозділ: КНРА

Коефіцієнт подібності 1:13.4%

Коефіцієнт подібності 2:6%

Мікропробіли: 0

Заміна букв: 0

Інтервали: 0

Білі знаки: 0

Дата створення звіту: 2023-11-22 10:13:00.0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

Дата

експерт

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Форма навчання: заочна

Кафедра: іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

НАВЧАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Виконала: студентка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

**Анастасія
ПОТОЧНЯК**

(ім'я та прізвище)

Керівник: **к.пед.н., доцент
Людмила ГЛУШОК**

(ім'я та прізвище)

Рецензент: **к.пед.н., доцент
Оксана ГАНДАБУРА**

(ім'я та прізвище)

Хмельницький – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	6
1.1. Визначення та розмежування основних понять дослідження.....	6
1.2. Зміст навчання лексики в старших класах, етапи формування лексичної компетентності	19
1.3 Навчальні стратегії опанування лексичним матеріалом, їх класифікація	23
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ОВОЛОДІННЯ ІНШОМОВНОЮ ЛЕКСИКОЮ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	36
2.1 Навчальні стратегії оволодіння іншомовною лексикою як важливий компонент процесу формування лексичної компетенції учнів 10-11 класів.	36
2.2. Зміст експериментальної роботи щодо методики формування лексичної компетентності учнів старшої школи за допомогою використання навчальних стратегій	46
2.3 Аналіз результатів експериментального дослідження. Методичні рекомендації щодо використання навчальних стратегій оволодіння іншомовною лексикою учнів старшої школи на уроках англійської мови ...	48
Висновки до розділу 2	60
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

У сучасному глобальному контексті володіння іноземною мовою стає суттєвим фактором досягнення успіху, оскільки воно розкриває доступ до інформаційних ресурсів і сприяє розширенню когнітивних здібностей особистості в процесі засвоєння інших навчальних дисциплін. Це зумовлює активні зусилля та інтерес багатьох осіб у вивченні іноземних мов, і цей процес часто розпочинається з дитячого віку.

Протягом багатьох років однією з найактуальніших проблем у сфері навчання іноземних мов в Україні та за її межами залишається пошук та впровадження оптимальних та ефективних методів і стратегій для навчання учнів іноземним мовам. Сучасний освітній процес орієнтований на особистісний розвиток учнів, визнаючи їх як активних суб'єктів навчально-виховного процесу. Ця тенденція призвела до поширення нового об'єкта дослідження - стратегій вивчення іноземних мов та методів їх розвитку. Вивчення та використання навчальних стратегій розглядаються як запорука успішного засвоєння іноземних мов [14, с. 263].

На сучасному етапі освіти існує актуальна проблема, пов'язана з формуванням лексичної компетентності в шкільному навчанні. Великий обсяг лексичних одиниць, які необхідно опанувати учнями, ускладнює процес навчання. Особливу складність додає той факт, що вивчення слів в іноземній мові відрізняється від навчання слів у рідній мові, де цей процес здійснюється природно і без свідомих зусиль. Проблема забування слів є надзвичайно важливою, оскільки вона ускладнює процес вивчення іноземної мови та перешкоджає спостереганню за позитивними результатами.

У зв'язку з вище вказаними труднощами, використання навчальних стратегій стає необхідною складовою для покращення процесу опанування лексичної компетентності. Дослідження цієї проблеми привернуло увагу вчених, серед яких варто відзначити Пола Нейшена, який провів дослідження стратегій вивчення лексики (Nation, 2001), Скотта Торнбері, що акцентував увагу на

стратегіях викладання лексики вчителями (Thornbury, 2002), а також Роберта Марзано, який розробив методику з шести кроків для ефективної роботи з новими лексичними одиницями. Психологічні процеси, такі як пам'ять, мислення і сприйняття, вивчалися і досліджувалися психологом С. Рубінштейном і також відіграють важливу роль у процесі опанування лексичної компетентності (Рубінштейн, 2002).

Актуальність роботи зумовлена необхідністю впровадження в процес опанування учнями англійської мови у 10-11 класах навчальних стратегій, які сприятимуть підвищенню його ефективності.

Об'єктом дослідження є процес формування іншомовної лексичної компетентності учнів 10-11 класів у процесі вивчення англійської мови.

Предметом дослідження є використання навчальних стратегій у процесі формування лексичної компетентності з англійської мови учнів 10-11 класів.

Метою роботи є дослідження можливостей використання навчальних стратегій у процесі формування лексичної компетентності з англійської мови учнів 10-11 класів.

Відповідно до мети нами були поставлені наступні **завдання**:

1. Розглянути основні поняття та провести розмежування термінів, пов'язаних із дослідженням формування лексичної компетентності учнів 10-11 класів.
2. Вивчити зміст навчання лексики у старших класах та визначити етапи формування лексичної компетентності учнів.
3. Описати навчальні стратегії опанування лексичним матеріалом та їх використання для оволодіння іншомовною лексикою на уроках англійської мови учнями 10-11 класів.
4. Розробити методику формування лексичної компетентності учнів старшої школи з використанням навчальних стратегій.

5. Провести аналіз результатів експериментального дослідження та сформулювати методичні рекомендації щодо формування лексичної компетентності на основі навчальних стратегій.

Для досягнення поставлених завдань необхідно використовувати різноманітні **методи дослідження**, які включають:

- Проведення аналізу наукової літератури, що передбачає вивчення джерельної бази з метою підготовки до подальших досліджень.
- Здійснення спостережень над навчальним процесом, а також участь в уроках з метою вивчення методів та стратегій використання вчителями.
- Використання методу психолого-педагогічного тестування для оцінки особливостей пам'яті учнів.
- Проведення аналізу, синтезу та систематизації отриманих даних для подальшої обробки результатів попередніх тестів та спостережень.
- Проведення пробного навчання, включно з впровадження комплексу завдань з метою експериментальної перевірки ефективності навчальних стратегій.
- Після завершення дослідження проведення аналізу отриманих результатів для подальшого узагальнення та розроблення методичних рекомендацій.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше здійснено відбір навчальних стратегій для формування лексичної компетентності для учнів 10-го класу та на їх основі розроблено комплекс завдань.

Вивчення навчальних стратегій для формування лексичної компетентності учнів та їх можливе використання на уроках іноземної мови є важливим для покращення методики викладання англійської мови в старших класах загальноосвітніх шкіл, що обґрунтовує актуальність і **теоретичну значущість** нашої роботи.

Розроблений нами комплекс завдань та його впровадження в навчальний процес для формування лексичної компетентності учнів старшої загальноосвітньої школи є **практично значущими** аспектами магістерської

роботи. **Гіпотеза нашого дослідження** полягає у припущенні, що комплексне використання навчальних стратегій сприятиме підвищенню ефективності опанування лексичною компетентністю учнями старшої загальноосвітньої школи, що зумовлює **практичну значущість** нашої роботи.

Апробація основних положень та результатів дослідження відбулася на III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні проблеми філології та методології викладання в умовах євроінтеграції» (м. Хмельницький, 11 травня 2023 р.).

Публікації. Основні результати дослідження відображено в публікації у збірнику за матеріалами зазначеної міжнародної науково-практичної конференції.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до них, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи - 83 сторінки, з яких основний зміст викладено на 64 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Визначення та розмежування основних понять дослідження.

Дослідження лексичного складу мови є фундаментальним аспектом процесу освоєння мови, оскільки мова як комунікаційний інструмент глибоко корелює з розумінням та використанням словникового запасу. Практично неможливо проводити вивчення мови, ігноруючи важливість слів, оскільки усі мовленнєві взаємодії базуються на лексичних одиницях. З цього випливає критичний статус активного опанування та подальшого розвитку лексичного арсеналу під час процесу навчання мови [76, с. 21].

Процес вивчення лексики є однією з центральних тем обговорення в методології викладання іноземних мов. Вчителі при вивченні мови мають завдання не лише надавати інформацію, але й заохочувати та надихати учнів до активності, оскільки освоєння словникового запасу є новим завданням для них, особливо у зв'язку з тим, що діти несвідомо опановують цей процес в рідній мові. Беззаперечно, успішне викладання лексики вимагає від вчителів ретельного вивчення та врахування індивідуальних особливостей учнів, таких як вікові характеристики, особливості пам'яті і вибір стилю навчання [19, с. 24].

Необхідно відзначити, що викладання лексики може ставити перед вчителями значні завдання, оскільки іноді складно визначити оптимальну методику та момент початку активного вивчення лексичних одиниць [26, с. 315]. Не рідко вчителі зустрічають труднощі у виборі найефективніших підходів для досягнення задовільних результатів, і це вимагає від них ретельної підготовки та використання різноманітних педагогічних методів, іноді навіть застосування декількох методів одночасно, з метою досягнення бажаних педагогічних цілей [19, с. 24].

Іншомовна комунікативна компетентність розглядається як здатність особи до ефективної взаємодії в контексті іншомовного міжкультурного спілкування, ураховуючи встановлені норми і програмні вимоги [5, с. 63-64].

Ця компетентність включає в себе різноманітні аспекти, зокрема мовну, мовленнєву, соціолінгвістичну та соціокультурну. *Мовна компетентність* передбачає розуміння фонетичних особливостей, лексичного складу, морфології і синтаксису мови. *Мовленнєва компетентність* націлена на вміння використовувати іноземну мову в різних видах діяльності, таких як читання, письмо, усне висловлення та аудіювання. *Соціокультурна компетентність* базується на знаннях про культуру, традиції і історію країни, мову якої вивчається. *Соціолінгвістична компетентність* пов'язана з активним володінням мовною діяльністю (наприклад, уміння вести загальну розмову) та навичками розмовної взаємодії (знання правил вступу в розмову, завершення діалогу, вибору або зміни теми, ввічливого переривання співрозмовника) [27, с. 46-47].

Лексична компетентність (ЛК) входить до складу мовної компетентності і включає в себе здатність висловлювати власні думки за допомогою мовних одиниць та розуміння мовлення інших осіб. Ця компетентність охоплює лексичні навички, знання слів та загальну лінгвістичну свідомість [12, с. 16].

Лексичні компетенції передбачають здатність до точного розуміння та використання слова. Лексичні одиниці, які використовуються для навчання лексичного матеріалу, відомі як лексичні одиниці. Ці одиниці можуть включати окремі слова, а також фрази або речення, наприклад, "memorable", "commonsense", "What's up?" [12, с. 16].

Лексичні навички розділяються на два основні типи: *рецептивні та репродуктивні*. Ця класифікація базується на виді мовленнєвої діяльності, яку також можна розділити на рецептивну та репродуктивну [56, с. 118]. Рецептивні лексичні навички пов'язані з такими видами мовленнєвої діяльності, як читання та аудіювання, що передбачають сприйняття та розуміння інформації.

Репродуктивні лексичні навички стосуються письма та говоріння, де потрібно передавати інформацію. Терміни "пасивні навички" (для читання і аудіювання) та "активні навички" (для говоріння і письма) іноді використовуються як синоніми, але це розмежування не завжди є точним. Деякі лінгвісти використовують терміни "пасивний" і "активний" для опису рівня володіння словниковим запасом. Інші дослідники використовують ці терміни для опису різних видів асоціацій між словами. Наприклад, *активний словниковий запас* може бути активований за допомогою інших слів, тоді як *пасивний запас* активується лише зовнішніми чинниками, такими як слухове або візуальне сприйняття форм слів. Деякі вчені, наприклад Д. Корсон [30, с. 44-45], використовують терміни "активний" і "пасивний" для опису активного і пасивного словникового запасу, додавши до цього поняття частково відомі слова, рідко вживані слова і слова, які уникаються в активному спілкуванні [52, с. 38-39].

Лексичні компетенції аплікуються (поширюються) на всі аспекти мовленнєвої діяльності, яка включає в себе говоріння, читання, письмо та аудіювання. Один із ключових елементів лексичних компетенцій - це знання. Знання включає в себе теоретичну інформацію про лексичну систему мови, розуміння різних форм слів, синонімів, антонімів, омонімів, паронімів, семантики слова та його структурних компонентів, таких як корінь, суфікс, закінчення, словотвір, а також контекстуальне використання слова [16, с. 400].

Ще однією важливою складовою лексичних компетенцій є загальна мовна усвідомленість або здатність ефективно використовувати словниковий запас. Основна ідея полягає в тому, що навчання лексики не є самою метою, а служить інструментом для подальшого розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності. Учні вивчають слова не лише з метою запам'ятовування, але і для того, щоб ефективно їх використовувати в різних мовних ситуаціях, у процесі спілкування та виразного висловлювання. Розвиток лексичних компетенцій передбачає різні етапи, такі як створення комунікативних ситуацій, усвідомлення значення слова,

імітація, самостійне називання об'єктів, поєднання слів та їх використання в різних контекстах [4, с. 3].

Після цього процесу рекомендується використовувати спеціальні вправи для подальшого вдосконалення лексичних компетенцій у говорінні та читанні [5, с. 124].

З метою набуття компетенції при використанні нових лексичних одиниць у різних комунікативних контекстах необхідно вдосконалювати лексичні навички мовлення через проведення спеціалізованих вправ. Цей процес можна поділити на кілька етапів, починаючи з імітаційних завдань. Основною метою на початковому етапі є ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями з фонетичної точки зору та розуміння їхнього значення. Наступним кроком може бути застосування вправ на підстановку, де вивчені лексичні одиниці вбудовуються в мовні конструкції для демонстрації можливостей їхнього вживання в різних комунікативних ситуаціях. Крім цього, важливим є використання вправ на трансформацію, таких як контрпропозиція чи порада, щоб показати, як нові лексичні одиниці можуть бути інтегровані в різноманітні контексти. Наприклад: "Мені хотілося б з'їсти морозива." – "Вам варто скоштувати фісташкове"

Вивчення рецептивної лексики, тобто слів, які учні сприймають під час читання, вимагає іншого підходу. У цьому процесі учень спочатку визначає графічну форму слова, а потім розуміє його значення. Перед читанням тексту вчитель може вивісити слова на дошці та надати їм пояснення. Повторна вимова слів хором учнями може полегшити їх сприйняття в контексті тексту. Під час читання ці слова будуть використовуватися в реченнях та словосполученнях.

Важливо зауважити, що навчання лексичних навичок включає в себе як репродуктивну лексику (для власного висловлювання), так і рецептивну лексику (для сприйняття тексту), і вимагає відповідних підходів для розвитку обох видів лексичних навичок.

У деяких сценаріях виникає можливість вивчати слова, які виявляються зрозумілими для учнів навіть без попереднього навчання. Серед таких прикладів можна виокремити "zebra," "lamp" та "driver." Учні мають можливість самостійно розгадувати значення цих слів, базуючись на їх розумінні будови слів. Наприклад, суфікс "-er" часто вказує на особу, яка займається певною діяльністю, тому коли учні бачать слово "driver," вони можуть припустити, що це людина, яка керує автотранспортом, особливо якщо вони вже знайомі зі словом "drive". Крім того, їхній рідна мова може впливати на їх розуміння цих слів. Наприклад, наявність слова "лампа" в українській мові може полегшити їм розуміння слова "lamp."

Слова, які розгадуються учнями без попереднього вивчення, становлять їх потенційний рецептивний словниковий запас. Джерелами цього запасу є наступні фактори:

- Знання структури слова, наприклад: "identify," "irresponsible," "reread," "quickly";
- Знання інтернаціональних слів, таких як: "hobby," "football," "declaration," "taxi";
- Здатність розуміти значення слова з контексту, наприклад: "Він був дуже універсальною особистістю: він міг говорити про політику, спорт, науку і навіть про моду";
- Здатність розуміти вторинне значення слова, яке може використовуватися у метафорах, наприклад: "foot on the mountain";
- Знання про конверсію, процес перетворення слова з однієї частини мови в іншу, наприклад: "Підемо на поїздку" – "Я щодня їзду на роботу"; "Її вдалі зауваження були помічені всіма" – "Я хочу зауважити, що ваша англійська стає кращою" [5, с. 125-126].

На передтекстовому етапі, вчителю слід демонструвати учням способи розкриття значень невідомих слів. За допомогою цих методів, учні зможуть легше визначати інтернаціональні, багатозначні та похідні слова. Після цього,

варто попросити учнів самостійно пояснити значення кількох слів на прикладах і відповісти на питання, як їм це вдалося зробити. Такий підхід сприяє підвищенню їх віри у власні можливості, подоланню психологічних бар'єрів і розвитку мовно-інтуїтивного розуміння.

Звісно, не всі лексичні одиниці, що зустрічаються у тексті, будуть доступні для розуміння учням. Деякі із них можуть залишитися незрозумілими, і в таких випадках раціонально використовувати словник. Для цього слід навчити учнів ефективно користуватися словником, виконуючи такі послідовні дії:

1. Перетворити слово до його базової форми (дієслово в інфінітиві, іменник в однині, прикметник у позитивному ступені порівняння).
2. Знайти слово в словнику, приділяючи увагу частині мови (словник повинен мати відповідні індекси для іменників, дієслів, прикметників, прийменників і т. д.).
3. Вибрати необхідне значення слова.

Рекомендується проводити ці вправи на етапі перед читанням під контролем вчителя, оскільки важливо, щоб учні правильно освоїли цю навичку, яка сприяє подальшому самостійному користуванню словником і розширенню лексичного запасу [5, с. 126-127].

За висловлюванням С. Лінея, на сучасному етапі ця проблема не є критичною, оскільки словники містять весь необхідний лексичний матеріал та навіть більше. Крім того, вони доступні в різних форматах, що дозволяє учням використовувати їх у будь-який час і в будь-якому місці. Важливо, проте, навчитися ефективно використовувати ці ресурси [46, с. 1].

У процесі вивчення лексичного матеріалу слід ретельно розглядати труднощі, які можуть виникнути. Ця тема привертала увагу великої кількості дослідників, таких як Г. Пальмер, Ч. Фриз, П. Хегболд і багатьох інших. Вони досліджували різні аспекти цих труднощів, охоплюючи форму, значення, функціональний контекст і вплив взаємодії між рідною та іноземною мовами. Отже, важливо враховувати всі ці фактори під час процесу вивчення лексики.

Загалом, можна виділити дві основні категорії труднощів, які можуть виникати при опануванні лексичного матеріалу. Перша категорія пов'язана з характеристиками самого слова і може включати труднощі, які стосуються його форми, значення та правильного вживання. Наприклад, під час розмови форма слова може змінюватися, що може створювати певні труднощі через вплив цих змін на граматичну та фонетичну структуру.

Крім того, деякі слова можуть бути важкими для опанування через різницю між їхньою письмовою та фонетичною формою. Для деяких учнів може бути важко засвоїти слова, такі як "bed," "red" і "go," оскільки написання не завжди відповідає їхньому вимовленню, на відмінну від слів, де графічна та фонетична форми мають схожість. Наприклад, слова "daughter," "niece" і "knock" можуть викликати перешкоди через цю розбіжність.

Також труднощі можуть виникати під час вивчення слів з багатозначністю, і їхнє освоєння може вимагати додаткового контекстуального розуміння. Деякі слова, наприклад, "cut" і "hand," можуть мати декілька різних значень, які учні повинні вивчати поетапно.

Ви можете стикнутися з проблемами при вивченні функціональних елементів мови, таких як сполучники, артиклі, частки та прийменники, оскільки вони часто не наділені великим акцентом та можуть легко сплутуватися між собою.

Щодо вивчення сталих словосполучень, тут також можуть виникати певні питання, оскільки вони містять слова, які вживаються не в прямому значенні, а в конкретному фразеологічному контексті.

Труднощі, що виникають у процесі навчання мовного матеріалу через інтерференцію, можуть бути поділені на дві категорії: внутрішньомовна інтерференція, яка виникає внаслідок впливу слів одне на одне всередині однієї мови, та міжмовна інтерференція, що виникає при взаємодії слів із різних мов. Важливо відзначити, що слова можуть бути схожі за граматичною структурою або фонетичною формою, наприклад, слова "think," "thing," "sink," "sing," або

мати синоніми, що може призвести до неправильного використання слів, як у випадку "look – watch – see," "listen – hear." Тому під час вивчення такого лексичного матеріалу важливо уважно аналізувати їхнє значення та контекстуальне вживання. Крім того, слід брати до уваги вже сформовані навички в рідній мові, оскільки вони можуть впливати на розуміння і використання іншої мови, як це можливо у випадку слів "magazine" і "intelligent." У цьому контексті вчителі можуть впроваджувати спеціальні стратегії та методи для подолання цих лексичних труднощів [5, с. 119].

Отже, для досягнення успішного опанування лексичного матеріалу важливо розрізняти активний та пасивний лексичний запас, і кожен з них може вимагати власного підходу та методів навчання. Крім того, важливо враховувати, що процес вивчення слів може супроводжуватися певними труднощами, які необов'язково повинні бути ігноровані, але можуть бути подолані за допомогою різних навчальних стратегій.

Навчальні стилі та стратегії, які використовують під час вивчення іноземних мов, є важливими факторами, що впливають на успішність навчання [54, с. 1]. Навчальні стратегії є корисними інструментами для підвищення ефективності процесу вивчення та використання іноземної мови. Вони допомагають залучити студентів до активного навчання та розвитку навичок у мовленні, сприяють досягненню поставлених цілей та розвитку різних аспектів мови.

Завдання розглядається як конкретна діяльність учнів, спрямована на формування та розвиток їхніх навичок і вмінь у використанні теоретичних знань [9, с. 36].

Навчальні завдання, у свою чергу, представляють собою різноманітні за змістом і обсягом види самостійної навчальної роботи, які виконуються учнями за вказівками вчителя. Вони є обов'язковою складовою навчального процесу та важливим інструментом для активізації цього процесу [3, с. 50].

Структура навчального завдання включає такі складові (відповідно до рисунку 1.1):

- Предмет завдання (предметна сфера), який охоплює об'єкти завдання та їх взаємовідносини.
- Умова, що може бути розглянута як модель предметної сфери та формулюється як частина завдання.
- Вимога завдання, яка визначає невідомий параметр, яким може бути або об'єкт, або відношення, або сама діяльність. Вимога завдання не включена до умови завдання, але вона також виражена через формулювання [13, с. 187].

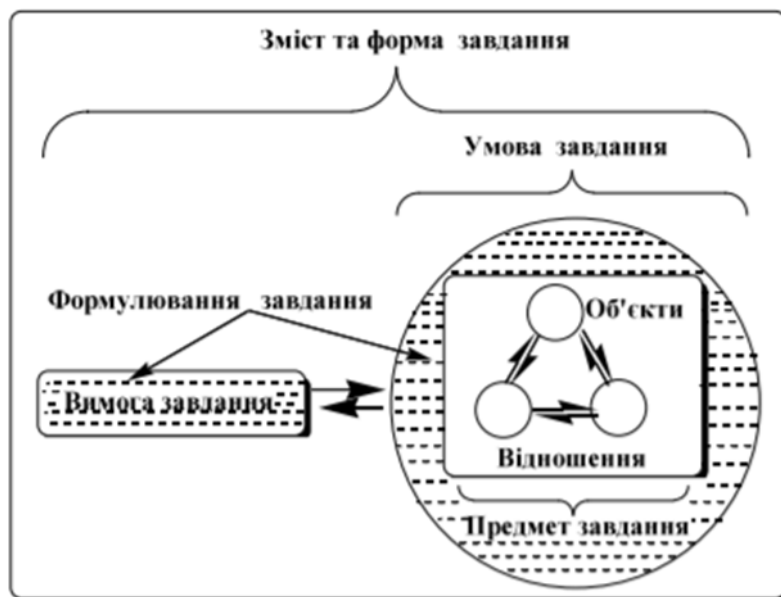

Рис.1. Структура навчального завдання

Стратегія, в контексті навчання, є нейтральним і об'єктивним поняттям і не підлягає оцінці як "хороша" чи "погана". Її ефективність залежить від кількох ключових чинників:

1. Відповідність обраної стратегії конкретному завданню під час вивчення іноземної мови.
2. Відповідність обраної стратегії особистому стилю навчання та індивідуальним вподобанням учня.

3. Можливість інтеграції обраної стратегії з іншими методами та діями.

Ефективність стратегії у вивченні залежить від того, наскільки вона відповідає цим критеріям [55, с. 8].

Слід зазначити, що навчальні стратегії сприяють полегшенню, прискоренню, підвищенню зацікавленості, підвищенню ефективності та стимулюванню самостійності навчального процесу [55, с. 8].

Незважаючи на потенційну користь навчальних стратегій, учні можуть не завжди бути свідомі їхньої ефективності. У такому разі вчителі мають важливу роль у тому, щоб ознайомити учнів з різноманітними стратегіями та допомогти їм вибрати найбільш відповідну конкретній ситуації. [54, с. 8-9].

Щодо прикладу використання навчальної стратегії, можна зазначити такий сценарій: під час читання невідомого тексту учень стикається з численними невідомими словами. У такій ситуації він може спробувати визначити значення слова за допомогою контексту (інференція), перевіряти переклад цього слова у словнику або консультуватися з однокласниками. Проте, ефективність цієї стратегії залежатиме від конкретних обставин. Наприклад, учень може зіткнутися з труднощами у розумінні контексту, якщо не має достатнього знайомства з новими іноземними словами. Крім того, правильний вибір перекладу слова зі словника є важливим, оскільки він повинен відповідати контексту тексту. У цьому випадку, учень повинен мати навички використання словника і перевірки значення слова за допомогою вставлення його в текст, як це розглядається в джерелі [1].

При аналізі стратегій навчання, представлених Р. Оксфордом [55], можна виділити шість основних типів, які включають в себе наступні аспекти:

- 1. Когнітивні стратегії:** Ці стратегії дозволяють учню працювати з мовним матеріалом, використовуючи аналітичні методи, синтез, узагальнення, а також проводити запис нотаток та створювати схеми [54, с. 12]. Когнітивні стратегії активно використовуються під час безпосередньої роботи з текстами та іншими мовними матеріалами.

2. **Метакогнітивні стратегії:** Ці стратегії включають в себе визначення власного стилю навчання, потреб та планування завдань для вивчення іноземної мови, а також вибір та організацію навчальних матеріалів, встановлення графіку, контроль над помилками, оцінку власного успіху в навчанні та ефективності використовуваних стратегій [54, с. 12]. Основна мета метакогнітивних стратегій - це керування навчальним процесом в цілому.
3. **Мнемічні стратегії:** Ці стратегії допомагають учням асоціювати один мовний концепт з іншим без великих зусиль. Вони можуть використовуватися для організації та запам'ятовування інформації різними способами, такими як звуки, образи, комбінації звуків та образів, рухи тіла, механічні засоби або місцезнаходження [54, с. 12]. Зазвичай ці стратегії надзвичайно корисні на початковому етапі вивчення іноземної мови, коли учні ще тільки знайомляться з лексикою та граматикою.
4. **Компенсаторні стратегії:** Ці стратегії дозволяють учням замінити або уникнути недоліків у знаннях. Наприклад, визначення значення слова за контекстом під час прослуховування або читання, використання синонімів або пояснення слова іншими словами під час усного та письмового мовлення, а також використання жестів для підтримки усного мовлення [54, с. 12-13]. Ці стратегії допомагають уникнути або компенсувати недоліки в розумінні мови та навичках володіння нею та надають можливість учням більш ефективно вивчати іноземну мову, оптимізувати свій навчальний процес.
5. **Афективні стратегії,** такі як урахування власного настрою та рівня тривоги, сприяють покращенню процесу засвоєння іноземної мови. Проте важливо відзначити, що вони не є універсальними стратегіями, застосовними на всіх етапах навчання, оскільки з часом учні можуть переходити до використання інших навчальних підходів [54, с. 14].

6. Соціальні стратегії, такі як постановка запитань для уточнення конкретних аспектів, запити про допомогу під час виконання завдань з іноземної мови, а також практика спілкування з носіями мови та ознайомлення з культурними та соціальними нормами, сприяють співпраці між учнями та сприяють їхньому кращому розумінню культури та мови [54, с. 14].

Щодо стратегій навчання лексики, можна виділити основні підходи. Перший - визначення значення слова за контекстом. Другий - використання мнемічних прийомів, включаючи метод ключового слова. Третій - використання словників, які учні ведуть самостійно [52, с. 358].

Для успішного використання навчальних стратегій вчителі необхідно виявити, які стилі та стратегії навчання їхні учні віддають перевагу. Це знання допомагає оптимально організувати навчальний процес та надавати інструкції щодо використання стратегій, які найкраще підходять конкретним учням. З огляду на різні способи сприйняття інформації учнями, деякі з них можуть користуватися більше візуальними методами, тоді як інші - аудіальними. Тому важливо, щоб вчителі були чутливими до цих індивідуальних відмінностей. Це допомагає забезпечити доцільну та ефективну навчальну інструкцію [54, с. 14].

Важливо враховувати, що відсутність універсального методу, який б підійшов для всіх учнів, є фундаментальним аспектом, навіть коли більшість виражає вподобання стосовно певного методу навчання. Отже, замість спроби виявити ідеальний метод, що підходить усім, вчитель повинен оптимально комбінувати різні навчальні стратегії, враховуючи конкретні потреби окремих груп учнів [54, с. 16].

Навчальні стратегії відіграють важливу роль у процесі вивчення іноземних мов, оскільки вони сприяють не лише більш ефективному засвоєнню матеріалу, але й формують учнівську здатність вибирати стратегії відповідно до конкретних завдань, що виникають у майбутньому вивченні мови. Педагоги повинні поступово впроваджувати ці стратегії в навчальний процес з метою сприяння

їхньому ефективному використанню учнями. Крім того, слід надавати чіткі та зрозумілі інструкції щодо застосування навчальних стратегій [54, с. 17].

Рекомендується бути готовими до вдалого поєднання цих стратегій. Наприклад, використовуючи когнітивні та соціально-афективні стратегії, педагог може сприяти розвитку метакогнітивних стратегій, що дозволяє учням краще контролювати свій процес навчання [11].

Підсумовуючи, навчальні стратегії є необхідними для успішного опанування лексики, спрощуючи процес запам'ятовування та розуміння слів. Важливо розуміти, що не існує жодної універсальної класифікації стратегій, і вибір конкретних стратегій може бути індивідуальним для кожного учня.

1.2. Зміст навчання лексики в старших класах, етапи формування лексичної компетентності

Для проведення аналізу вимог до лексичної компетенції учнів старшої школи, насамперед, необхідно провести визначення їх поточного рівня володіння мовою. Слід відзначити, що існують дві визнані шкали для оцінки рівня мовної компетенції: міжнародна та європейська. Ці дві шкали взаємодіють між собою, і для запобігання можливих непорозумінь важливо враховувати їхню взаємозалежність.

Відповідно до "Концепції профільного навчання у старшій школі," виділяються три рівні володіння іноземною мовою: рівень стандарту, академічний рівень та профільний рівень.

Рівень стандарту передбачає освоєння мінімального обсягу навчального матеріалу, який становить основу для подальшого вивчення англійської мови у вищих навчальних закладах. Якість мовної підготовки випускників повинна відповідати загальноосвітньому рівню B1.

Щодо академічного рівня, його відзначає наявність значного обсягу навчального матеріалу, який є достатнім для подальшого вивчення іноземної мови на вищому рівні. Цей рівень володіння мовою стосується класів, які не

мають філологічного спрямування. Рівень володіння іноземною мовою на цьому рівні відповідає рівню B1+. Зміст навчання на перших двох рівнях визначається державними загальноосвітніми стандартами. Важливо зазначити, що рівень стандарту передбачає трохи скорочений обсяг знань у порівнянні з академічним рівнем, але все ж забезпечує можливість участі в мовленнєвому обміні з метою отримання або надання інформації [7, с. 34].

Профільний рівень передбачає поглиблене та професійно спрямоване вивчення іноземної мови у класах із філологічним спрямуванням, з фокусом на майбутню професійну діяльність учнів. Це означає, що учні вивчають конкретні теми та сфери, які пов'язані з їхньою майбутньою професійною галуззю. Рівень володіння іноземною мовою на цьому рівні повинен відповідати рівню B2. Це означає, що учні можуть вільно користуватися іноземною мовою як у професійних, так і у загальних сферах, розуміти літературу і фільми на іноземній мові, а також володіють високим рівнем мовленнєвої компетенції [7, с. 35]. Важливо відзначити, що рівень B2 відповідає рівню міжнародного іспиту з англійської мови Кембриджського університету - First Certificate in English (FCE), який вважається достатнім для навчання за кордоном або досягнення професійного успіху у галузях, які передбачають володіння іноземною мовою [8, с. 28].

Сформульовані завдання, спрямовані на вивчення лексичного складу мови, деталізуються в навчальній програмі, яка охоплює конкретні тематичні аспекти та залежить від рівня навчання. В початковій школі формується фундаментальна лексична база, яка становить основу для подальшого вивчення іноземної мови в основній та старшій школі. На цьому етапі також активно розвиваються навички рецептивного та продуктивного спілкування в різних сферах комунікації, з урахуванням вікових особливостей і інтересів учнів. До характерних сфер спілкування на початковому етапі належать особистісна, публічна та освітня [12, с. 17-18].

У старшій школі знання систематизуються та послідовно поглиблюються з метою сприяння нормативному спілкуванню. У цьому віці учні починають активно розвивати соціолінгвістичну компетентність завдяки засвоєнню нових лексичних одиниць. Також важливим стає розвиток самостійних навичок. Незважаючи на те, що перелік сфер спілкування залишається сталим, тематичний спектр розширюється, і виникають перетини з різними предметами. На цьому етапі учні повинні досягти рівня А2 [12, с. 17-18].

Для старшої школи характерною рисою є поліпшення мовних навичок та систематизація та узагальнення мовного досвіду. Процес спілкування під час навчання наближається до реальних життєвих ситуацій, а педагоги активно використовують проектні та групові методи навчання, сприяючи при цьому розширенню активного лексичного запасу. Сфери комунікації у старшій школі залишаються нещільними, але охоплюють більш різноманітні теми. Наприклад, розглядаючи тематику ситуативного спілкування для 10-го та 11-го класів, можна виокремити такі теми в сферах спілкування: особистісна (власна особистість, сім'я, друзі; спорт і розваги; харчування), громадська (природа та погода; мистецтво; наука і технічний прогрес; Україна; країни, мову якої вивчають), та освітня (шкільне життя; робота та професії). Відповідно до навчальної програми, учні мають розвивати навички для виконання наступних функцій: • аналізувати ситуації та реальні сценарії життя, досліджувати їхні причини і наслідки; • висловлювати особисті припущення, робити прогнози щодо можливих подій та їх наслідків; • структуровано розповідати про події, висловлюючи власні погляди; • обговорювати перспективи; • надавати та приймати поради, реагувати на поради інших; • обґрунтовувати власні погляди; • брати участь у дискусіях та вміти привертати увагу співрозмовника [6].

Також учням старшої школи має бути притаманний такий лексичний діапазон, який поданий у таблиці 1.1:

Таблиця 1.1. Лексичний діапазон учнів старших класів

Тема	Лексичний діапазон
Я, моя родина, мої друзі	особистість та її якості види особистісних стосунків стосунки з товаришами взаємодопомога вирішення конфліктів
Спорт і дозвілля	роль спорту в житті суспільства та людини спортивні події/змагання здоров'я та спорт
Харчування	національні страви України та країн, мова яких вивчається смаки, уподобання здорова та корисна їжа шкідливі звички
Природа і погода	природні катаклізми та їх види вплив погоди на здоров'я та настрій захист природи
Живопис	жанри живопису відомі художники та їхні твори відвідування музею, виставки або галереї українські митці

Наука і технічний прогрес

комп'ютерне обладнання

сучасні засоби комунікації

та інформації

вплив науки на розвиток

суспільства

Отже, при навчанні старшокласників, необхідно враховувати суттєві документи, такі як "Концепція профільного навчання у старшій школі" та "Навчальна програма з іноземних мов (рівень стандарту, профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл", які були затверджені Наказом Міністерства освіти і науки № 1407 від 23 жовтня 2017 року. Ці документи встановлюють три рівні володіння іноземною мовою в старшій школі: рівень стандарту, академічний та профільний, і регламентують тематику навчання для учнів старших класів.

1.3 Навчальні стратегії опанування лексичним матеріалом, їх класифікація

Відповідно до Д. Рубін (1975), навчальні стратегії виступають як засіб для поліпшення результативності навчання та представляють собою ефективний інструмент для досягнення цього об'єктиву. За дослідженнями багатьох вчених, таких як Дреєр і Оксфорд (1996), Грін і Оксфорд (1995) та інші, можна визначити наявність взаємозв'язку між регулярністю застосування навчальних стратегій та успішністю в навчанні. Крім того, наукові дослідження, проведені К. Гріфітз (2003, 2008, 2013), підтверджують, що успішність учнів в значній мірі залежить від кількості використаних ними стратегій, тобто учні з високим рівнем мовленнєвої компетентності використовують більше різноманітних стратегій порівняно з тими, у кого рівень мовленнєвої компетентності є нижчим.

Важливо відзначити, що успішне використання навчальних стратегій не обов'язково залежить лише від їхньої частоти або кількості застосування. Відповідно до досліджень, проведених Порте (1988), Ванном та Абрахамом (1990), учні, які активно користуються навчальними стратегіями, можуть виявитися неспроможними вибрати правильні стратегії для розв'язання конкретних завдань, навіть якщо вони активно користуються ними. Це свідчить про те, що важливим аспектом є здатність обирати належні стратегії для розв'язання конкретних завдань і належно організувати процес їх застосування. Таким чином, процес навчання навчальним стратегіям має здійснюватися під ретельним керівництвом вчителя [37, с. 477].

Більшість стратегій навчання, спрямованих на опанування лексичного матеріалу, можна успішно застосовувати для вивчення широкого спектру слів і доцільно впроваджувати їх на різних етапах навчання. Ці стратегії дозволяють учням самостійно контролювати процес освоєння лексики без активної участі вчителя. Тому важливо надавати учням можливість тренувати використання таких стратегій при вивченні нового лексичного матеріалу. Процес тренування повинен включати в себе такі аспекти:

1. Відбір конкретних стратегій.
2. Визначення найбільш відповідного часу для ефективного застосування кожної стратегії.
3. Розроблення індивідуальних програм для кожної стратегії, які охоплюють необхідні знання і надають можливість для індивідуальної практики.
4. Моніторинг використання стратегій та надання учням конструктивного зворотного зв'язку, що сприяє ефективному контролю за їхнім використанням [52, с. 358].

Р. Оксфорд підкреслює важливість постійного залучення учнів до використання навчальних стратегій, тому вчителі повинні не лише сприяти їхньому впровадженню, але й організувати обговорення ефективності їхнього

застосування на уроках. Вчений рекомендує використовувати навчальні стратегії в різних ситуаціях, таких як:

- Процес вивчення нового лексичного матеріалу (застосування різних методів для запам'ятовування слів).
- Процес читання (визначення значення слів за контекстом).
- Метод взаємного навчання, де успішні учні можуть поділитися своїми стратегіями з менш успішними для поліпшення їхнього навчання [27, с. 53].

Згідно з дослідженнями Вея (2007), неуспіх у процесі засвоєння лексичного матеріалу може викликати конкретні труднощі у сприйнятті та відтворенні мови, а також породжувати "почуття невпевненості" та "порушення спілкування" (за даними Hurtado, 2002). З цього погляду важливо провести аналіз стратегій, які більше відповідають учням, з метою розпочати дослідження, спрямовані на визначення найефективніших методів вивчення лексичного матеріалу [60, с. 141].

С. Торнбері рекомендує формувати лексичну компетентність шляхом навчання наступних аспектів:

1. Формування слів і словосполучень.
2. Освоєння лексичних сполук (lexical chunks).
3. Вивчення граматики слів.
4. Опанування фразових дієслів.
5. Вивчення ідіом.

Крім цього, важливо приділити увагу вивченню сполучень слів (chunks), оскільки вони мають значущий вплив на мовну компетентність. Використання попередньо сформованих лінгвістичних одиниць, відмінно від спроб конструювати речення на основі певних граматичних структур, дозволяє заощадити час та сприяє негайному використанню готових лінгвістичних конструкцій. Крім того, використання цих лінгвістичних одиниць має два важливі аспекти у процесі навчання: сприяє негайному використанню готових

мовних структур та є матеріалом для аналізу під час опанування граматики [70, с. 114].

У контексті сполучень слів слід відзначити, що вони можуть бути розділені на різні категорії:

- Словосполучення (наприклад, *widely travelled, rich and famous*).
- Фразові дієслова (наприклад, *get on, break out*).
- Ідіоми та прислів'я (наприклад, *as fit as a fiddle, safe and sound*).
- Формули речень (наприклад, *Would you mind if...? If I were you..., I'd...*).
- Соціальні фрази (наприклад, *see you later, have a nice day*).
- Лінгвістичні одиниці, які формують дискурс (наприклад, *frankly speaking, to cut a long story short*).

Як видно, усі комбінації слів мають свою власну специфіку: деякі з них є незмінними, деякі можуть зазнавати змін, деякі можуть бути перекладені буквально, а інші - ні. Проте для успішного засвоєння цих комбінацій слів ключовими факторами є їх частотність вживання та розуміння значень, а не навчання правил їх структури. Вразливими прикладами успішного освоєння таких комбінацій слів є фрази, які завжди використовуються на уроках англійської мови (класична мова) або поєднання слів, які часто зустрічаються в піснях. Учні регулярно стикаються з ними і поступово розуміють, що ці фрази дуже поширені в мові, а також розпочинають розуміти їх значення, оскільки це стає для них цікавим явищем і вони починають вивчати, що саме означає певний вираз [70, с. 115-116].

Ще однією важливою стратегією для розвитку лексичної компетенції є вивчення граматики слова. Здається, що на перший погляд граматика та лексика є абсолютно незалежними одна від одної, але насправді нас цікавить асоціативна граматика слова (слова, які часто вживаються разом із даною лексемою). Наприклад, для слова "say" граматично відмінне вживання від слова "tell", і ми можемо спостерігати такі схеми:

Say: V that (наприклад, She says (that) she is cold). Tell: V n that (наприклад, He told me (that) he was broke).

Отже, навчання учнів граматиці слова полягає в розвитку їхньої здатності виявляти словосполучення. Це допомагає надавати їм необхідну інформацію та спрямовувати їхню увагу на різні граматичні шаблони [70, с. 122].

Наступною важливою стратегією в процесі розвитку лексичної компетенції є вивчення фразових дієслів, які виділяються своїм часто ідіоматичним значенням та особливою граматиною. Тому їх включення до навчання на уроках є обов'язковим. Фразові дієслова можна класифікувати за різними критеріями. За граматичним принципом можна виділити чотири основних типи фразових дієслів:

1. Неперехідні фразові дієслова, які не вимагають додатка, наприклад, "get up" або "break down."
2. Перехідні фразові дієслова без розділення, де додаток йде після всього фразового дієслова, наприклад, "break into" або "look into."
3. Перехідні фразові дієслова з розділенням, де додаток може розміщуватися між дієсловом та прийменником/прислівником, наприклад, "put on" або "take off."
4. Фразові дієслова, складені з трьох частин, наприклад, "put up with" або "get on with."

Крім цього, фразові дієслова можуть бути груповані за дієсловом, прийменником/прислівником або за тематикою.

У процесі вивчення фразових дієслів, часто застосовують різні методи та підходи. Наприклад, під час читання текстів можна систематично виписувати фразові дієслова та заносити їх до спеціального записного зошита. Крім того, надзвичайно корисними є приклади вживання, які дозволяють аналізувати граматичну структуру фразових дієслів та ефективно поєднувати їх з іншими лексичними одиницями. Застосування фразових дієслів може бути також дуже корисним при наданні інструкцій під час навчання [70, с. 123-126].

Щодо останньої стратегії вивчення ідіом, важливим аспектом є їх класифікація за темами. Проте С. Торнбері підкреслює важливість розглядати ідіоми як особливі лексичні одиниці та акцентує увагу на їхньому контекстуальному вживанні під час аналізу текстів [70, с. 127].

Додатково до розглянутих педагогічних методик, важливо врахувати можливість використання мнемотехнічної стратегії, зокрема роботи з лексичними картками. Перш за все, необхідно обрати лексичні одиниці, над якими планується проводити роботу. Для цього можна використовувати метод ранжування, який включає розподіл слів на три рівні (яруси):

1. Базові слова, які рідко вимагають особливої уваги на уроках, такі як "state," "parliament," "president."
2. Слова, які активно вживаються в різних галузях і є ключовими на рівні спеціалізованого або академічного використання, прикладами є "vote," "judge," "dismiss."
3. Слова з низькою частотою вживання, які зазвичай обмежені конкретними сферами вивчення та мають прямий зв'язок з текстом або матеріалом, що вивчається, наприклад, "legislative," "enactment" [18].

Основний акцент слід зробити на другому рівні слів, оскільки саме вони мають найбільше значення для учнів. Поступово можна переходити до третього рівня та працювати зі словами, які мають прямий зв'язок із конкретним текстом або матеріалом, яким користуються на уроці.

Робота з картками включає в себе наступні кроки:

- учні пишуть слово англійською мовою на одній стороні картки невеликого розміру та його переклад рідною мовою з іншої сторони;
- Відповідно до складності слів, один комплект карток може включати від 20 до 50 лексичних одиниць.
- Важливо уникати спільності слів з однаковим значенням, які вивчаються одночасно, щоб уникнути плутанини.

- Учні спочатку перевіряють себе, спробувавши відтворити значення нових слів з подальшою перевіркою, переглядаючи їх переклад.

- Повторний процес включає в себе використання перекладу для відтворення лексичної форми нових слів з метою закріплення в пам'яті.

- Слова, які викликають труднощі, слід виділити на перший план, проте згодом картки слід перемішувати, щоб забезпечити ефективне навчання, не ґрунтуючись на послідовності.

- Розширення інтервалів між сесіями вивчення і повторення слів є важливим аспектом, оскільки це відповідає принципам ефективного запам'ятовування слів. Поетапне представлення нового матеріалу, перевірка засвоєних слів, і впровадження нових лексичних одиниць у навчання слід поєднувати відповідно до цих принципів [70, с. 24].

- Після того як слова вивчені, їх картки можна прибрати, а на їх місце додати нові лексичні одиниці [70, с. 146].

Після завершення попереднього етапу роботи з картками, можна перейти до наступних завдань:

1. **Гра у спільні асоціації:** У цій активності кожен учень у парі обирає картку, на якій подано іноземне слово, та розташовує її перед собою із словом верхньою стороною. Потім один із учнів повинен сформулювати логічне та вірне речення, використовуючи обидва слова на картках. Якщо обидва учні не можуть створити таке речення, картки відкладаються, і вони беруть нові. Цей процес триває до тих пір, поки всі картки не будуть використані.
2. **Гра "Вгадай слово":** У цій грі учні в парі вибирають будь-яку картку із словами, і один із них намагається вгадати слово на картці, ставлячи загальні запитання, наприклад: "Чи є це іменник чи дієслово?" "Чи починається воно на певну літеру?"
3. **Категоризація:** У парах або невеликих групах учні можуть розподілити лексичні одиниці за різними категоріями в залежності від контексту.

Наприклад, при вивченні теми "Across State Systems," слова можна категоризувати за такими критеріями:

- За гілками влади та їх функціями.
- Позитивні чи негативні явища.
- Поширені чи рідко вживані слова.

4. **Створення рейтингу слів (ranking):** Ця активність передбачає сортування слів у певному порядку за різними критеріями, такими як:

- Від найпростіших до найскладніших.
- За порядком, у якому вони зустрічаються в тексті.
- Від найменш важливих до найбільш важливих, з огляду на думку учнів [70, с. 147].

При роботі з контекстом, можливо використовувати різні методики. Найзагальнішою трудностю для численних учнів є невпевненість у здатності розуміти поданий контекст і визначати значення невідомих слів. Ця невпевненість може обмежувати їх довіру до контексту як засобу зрозуміння. Тому важливо відзначити, що в роботі з контекстом слід активно використовувати різні підходи, особливо під час аналізу текстів для читання та аудіювання [70, с. 148]. Зокрема, С. Торнбері рекомендує такі кроки:

- **Визначення частини мови:** Спочатку слід визначити, до якої частини мови належить невідоме слово. Це можна зробити, аналізуючи його місце в реченні або можливі афікси, що є складовою частиною слова.
- **Аналіз оточення:** Важливо уважно розглянути слово в контексті. Наприклад, якщо це іменник, обережно аналізуйте наявність артикля, оскільки це може вказувати на злічуваність або незлічуваність іменника. Для дієслів слід приділяти увагу можливому додатку.
- **Розгляд ширшого контексту:** Враховуйте контекст ширше, включаючи підрядні частини або речення, оскільки вони можуть допомогти зрозуміти взаємозв'язок між невідомим словом і іншими словами в контексті. Особливу увагу слід приділити сполучникам, таким як "but," "and,"

"however," "so," оскільки вони можуть вказувати на конкретні відносини між словами.

- **Аналіз форми слова:** Враховуйте будову слова, оскільки це може надати додаткові вказівки. Наприклад, аналіз складових частин слова "cheerful" (cheer + ful) може допомогти зрозуміти його значення.
- **Перевірка і повторний перегляд:** Після спроби визначити значення слова за контекстом, перегляньте текст ще раз і переконайтеся, що ваші припущення підтверджуються. Якщо це не допомагає, а слово важливе для розуміння тексту, повторюйте вищезазначені кроки. У разі, якщо слово не має вирішального значення, продовжуйте читати текст, можливо, ви зрозумієте його значення пізніше.

- **Звернення до словника:** У разі невдачі при визначенні значення слова за контекстом, можна відкористовувати словник для отримання визначення.

Ці кроки сприяють у більш успішному визначенні значення невідомих слів за контекстом під час мовного навчання [70, с. 148].

Для досягнення ефективного опанування лексичного складу мови, також важливо вдосконалювати техніку адаптації стратегій для відтворення мовних одиниць. Ці стратегії націлені на покращення навичок письма та усного висловлювання і включають в себе наступні методи:

1. **Перефразування:** Наприклад, можна замінити складне слово "the elected head of a state" на більш зрозумілу і просту форму "the president" [70, с. 151].
2. **Описання:** Здійснюючи опис, можна пояснити значення слова через вказівку подібності або надання характеристики. Наприклад, термін "sovereignty" можна пояснити як "схоже на незалежність і означає, що держава може самостійно управляти собою" [70, с. 151].
3. **Використання синонімів:** Замість вживання конкретного слова, можна використовувати його синонім для зрозумілості. Наприклад, замість "delegate" можна використовувати "deputy" [70, с. 151].

Отже, згідно із висновками досліджень, проведених вченими, використання стратегій є ключовим кроком у процесі засвоєння лексичної складової мови. Ці стратегії можна успішно впроваджувати на різних етапах розвитку лексичних навичок, і важливо постійно оцінювати їхню ефективність через дискусії з учнями та власні спостереження.

Серед пропонованих С. Торнбері стратегій для формування лексичних навичок в старшій школі можуть бути наступні:

1. **Навчання словотвору та поєднання слів:** Учні можуть вивчати правила утворення слів за допомогою афіксів і способи комбінування слів для створення нових виразів.
2. **Лексичний підхід:** Зосередження на вивченні слів за конкретними темами або в галузях знань сприяє більш ефективному засвоєнню термінології [70, с. 151].
3. **Навчання фраз та словосполучень (chunks):** Особлива увага приділяється виразам та фразам, які часто вживаються в певному контексті для підвищення комунікативних навичок.
4. **Навчання граматики слів:** Розгляд структури та форми слів сприяє розумінню їхнього значення та коректному вживанню.
5. **Навчання фразових дієслів та ідіом:** Вивчення фразових дієслів і ідіом допомагає висловлювати думки більш точно та виразно.
6. **Мнемічні стратегії:** Використання асоціативних методів та пам'яті для запам'ятовування слів і їхніх значень.

При вивченні теми "Across State Systems" для учнів 10-го класу, яка містить велику кількість специфічної термінології та міжнародних слів, ефективними можуть бути такі стратегії, як словотвір і лексичний підхід. Це дозволяє учням зосередитися на вивченні конкретних тематичних груп слів та засвоєнні їх швидше і ефективніше.

Наочним прикладом може слугувати спільний аналіз та обговорення тексту, спрямованого на дослідження теми "Across State Systems," де ретельно

відібрані слова, такі як republic, federation, president, referendum, monarchy, піддаються детальному розгляду на передтекстовому етапі аналізу або під час активного читання тексту [70, с. 151].

Другий метод, використання лексичного підходу, сприяє глибшому і повнішому засвоєнню мовного матеріалу, оскільки він включає не лише окремі слова, але й їх контекстуальні відношення, що розширює лексичний запас учнів і забезпечує більш природний спосіб засвоєння мови [70, с. 151].

Третій підхід, спрямований на опанування фраз та словосполучень, дозволяє учням оволодіти фразовими дієсловами та ідіомами, які можуть виникати в текстах, що стосуються державного устрою та загальної теми [70, с. 151]. Фразові дієслова та ідіоми становлять важливий аспект мови, роблячи її виразною та різноманітною.

Для досягнення більшої компетентності в опануванні лексики також важливо використовувати стратегію опанування граматики слова. Ця стратегія спрямована на розпізнавання різних частин мови та структури речень, сприяючи кращому розумінню тексту і здатності визначати значення слів в контексті [70, с. 151]. Важливість цієї стратегії виявляється не лише для розглянутої теми, але і для загального розвитку мовлення учнів.

Усі зазначені стратегії мають вирішальне значення для успішного освоєння лексики та розвитку мовних навичок учнів у контексті вивчення теми "Across State Systems" та аналогічних тем.

Також поряд із запропонованими вище навчальними стратегіями буде корисним використання такої мнемічної стратегії як робота з картками.

Крім того, робота з контекстом буде також ефективною, оскільки вона залучає мовний здогад учнів.

Тож, для того, щоб вивчення нових ЛО було успішним, у пробному навчанні ми будемо використовувати запропоновані вище стратегії. У комплексі використання цих стратегій повинно покращити успішність учнів в опануванні ЛК.

Висновки до розділу 1

У контексті процесу вивчення іноземних мов набуває важливості розвиток комунікативної компетентності учнів, при цьому лексична компетенція (ЛК) відіграє вирішальну роль, оскільки розуміння та вживання слів становлять необхідний фундамент для опанування мови. З цього погляду, невинне поповнення словникового запасу учнів набуває великого значення і може бути поділене на дві категорії: рецептивний (слова, які учні розпізнають у текстах або аудіо, але можуть не використовувати самостійно) і репродуктивний (слова, які учні можуть використовувати під час письма та усного мовлення). В залежності від цього розподілу застосовуються різні методи навчання: навчання розуміння слів у текстах та аудіотекстах, а також навчання вживання слів у письмі та усному мовленні.

До того ж, слід враховувати можливі труднощі, які можуть виникати під час опанування лексики, оскільки це може позитивно вплинути на процес навчання нових слів. З цією метою вчителі повинні сприяти розвитку потенційного словникового запасу учнів і формуванню їхньої мовної інтуїції, навчати їх розпізнавати інтернаціональні або похідні слова в текстах та вміти визначати значення слова за контекстом.

Документ "Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова 10–11 клас" конкретизує цілі та зміст навчання ЛК у старших класах і встановлює лексичний мінімум, який мають опанувати учні. Крім того, цей документ визначає сфери ситуативного спілкування та мовленнєві функції, які вивчаються відповідно до сфер особистісного, публічного та освітнього спілкування.

Проте важкість опанування лексики є невідомою частиною процесу вивчення іноземних мов, оскільки вона відрізняється від рідної мови учнів. Тому вчителі використовують різні методи та стратегії для полегшення цього процесу

та підтримки мотивації учнів. Для досягнення цієї мети важливо пропонувати різноманітні навчальні стратегії для опанування лексичних навичок, навчати учнів їх правильному та ефективному застосуванню. Використання комплексу стратегій може значно покращити результати учнів у процесі опанування лексичної компетентності. Зокрема, можна виділити такі групи стратегій: когнітивні (аналіз, синтез, узагальнення), метакогнітивні (визначення власного стилю навчання), мнемотехніки (запам'ятовування), компенсаторні (використання контексту, синонімів, заміщення невідомих слів), афективні (емоційний стан мовця) та соціальні (спілкування під час навчання).

Зокрема, для поглибленого опанування лексичних навичок в процесі вивчення іноземної мови можливість вивчення словотвору та поєднання слів, навчання фраз та словосполучень, аналіз граматики слів, опанування фразових дієслів та ідіом, а також використання мнемотехнік є корисними підходами.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ОВОЛОДІННЯ ІНШОМОВНОЮ ЛЕКСИКОЮ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

2.1 Навчальні стратегії оволодіння іншомовною лексикою як важливий компонент процесу формування лексичної компетенції учнів 10-11 класів

Для досягнення ефективного використання навчальних стратегій у формуванні лексичної компетенції (ЛК) важливо провести відбір тих стратегій, які належним чином корелюють із лексичним матеріалом, що вивчається учнями. На поточному етапі нашого дослідження ми приділяємо пріоритетну увагу мнемотехнічним стратегіям, зокрема застосуванню методу карток, оскільки вони відрізняються відносною простотою використання та не супроводжуються негативними реакціями з боку учнів, а, навпаки, сприяють їхній активній участі в навчальному процесі.

Для ефективного вимірювання результативності застосування навчальних стратегій, спрямованих на розвиток ЛК, важливо акцентувати увагу на проведенні спеціально розроблених тестових завдань, що надають можливість здобути об'єктивну та наукову оцінку отриманих результатів.

У процесі активізації лексичної компетенції в учнів старших класів рекомендується використовувати різноманітні методи та стратегії. Зокрема, навчання процесам словотвору та взаємодії слів, застосування лексичного підходу, вивчення фраз та словосполучень, аналіз структури слів, опанування фразових дієслів та ідіом, а також ефективне використання мнемотехнік можуть бути вкрай корисними в даному контексті.

Для тематики "Across State Systems," що вивчається учнями 10-го класу, науково обґрунтованими та продуктивними виявляються такі стратегії: вивчення

структури словотвору, використання лексичного підходу, освоєння фраз та словосполучень, аналіз граматичних особливостей слів та застосування мнемотехнік. Це особливо актуально, оскільки при дослідженні понять, пов'язаних із структурою державного управління, учні можуть зустріти значну кількість аналогічних та похідних слів. Застосовуючи метод словотвору, учні зможуть опанувати базові слова та набути навичок створення нових слів на основі вивчених коренів. Це сприяє активному поповненню їхнього словникового запасу. Щодо інтернаціональних слів, їхнє значення можна наочно пояснити за допомогою прикладів, оскільки багато з таких слів уже відомі учням у мові свого рідного оточення. Основним завданням є розвивати навички учнів у визначенні та використанні таких слів у тексті та в контексті. Наприклад, при аналізі текстів, присвячених темі "Across State Systems," ми можемо акцентувати увагу на словах, таких як "republic," "federation," "president," "referendum," "monarchy," і надавати їм пояснення під час читання або обговорення.

Іншими словами, використання лексичного підходу сприяє активному поповненню лексичного запасу учнів, оскільки воно включає в себе не лише освоєння окремих лексичних одиниць, але й їх аналіз у конкретних мовних контекстах. Цей метод аналогічний природньому процесу засвоєння рідної мови та сприяє ефективному та швидкому набуттю лексичних навичок.

За допомогою стратегії опанування фраз і словосполучень можна навчити учнів вживати фразові дієслова та ідіоми, які зустрічаються у тексті про державний устрій та загалом у даній темі. Фразові дієслова та ідіоми мають свої особливості, і їх правильне розуміння може бути складним, навіть якщо всі окремі слова відомі. Ця стратегія також збагачує мовлення учнів та надає йому різноманітність.

Опанування граматики слова є ще однією важливою стратегією, яка сприяє розпізнаванню граматичних структур та морфологічних особливостей в словах та реченнях. Ця стратегія допомагає учням розуміти значення слова в залежності

від його контексту та структури речення. Вона є корисною як для даної теми, так і для загального вивчення мови, розвиваючи мовний аналіз та розуміння тексту.

Крім того, використання мнемотехнік, зокрема робота з картками, може додатково сприяти запам'ятовуванню лексичного матеріалу та полегшити процес вивчення нових слів.

Робота з мовним контекстом є ще однією ефективною стратегією, оскільки вона залучає мовний здогад учнів та допомагає їм адаптувати лексичні одиниці до конкретних ситуацій та зрозуміти їх значення у текстах.

Отже, для забезпечення ефективного вивчення нових лексичних одиниць під час пробного навчання, ми маємо намір використовувати передбачені раніше стратегії [54, с. 8]. У комплексному застосуванні цих стратегій ми маємо надію покращити успішність учнів у засвоєнні лексичної компетенції.

Слід зауважити, *що стратегія* - це послідовність дій, спрямованих на досягнення певної мети [54, с. 8]. Для успішного впровадження навчальної стратегії необхідно виконати наступні кроки:

1. Усвідомлення існуючих стратегій: перш ніж внести нову стратегію, важливо переконатися, що учні володіють вже відомими стратегіями і можуть їх успішно використовувати.
2. Презентація та моделювання нової стратегії: на цьому етапі викладач намагається навчити учнів новій стратегії. Проводиться її презентація та демонстрація, а також здійснюється контроль та коригування.
3. Тренування нової стратегії: під час виконання завдань учні мають можливість вправлятися у використанні нової стратегії.
4. Рефлексія.
5. Трансфер та оцінювання: учні використовують засвоєні нові стратегії для вирішення інших завдань.

Під час навчання новій стратегії, учням будуть надані завдання, спрямовані на введення та закріплення недавно вивчених лексичних одиниць,

використовуючи методи навчальних стратегій, які були розглянуті раніше і розділені на конкретні підгрупи.

Підгрупа 1.1: завдання, що базуються на стратегії словотвору та комбінуванні слів у словосполучення.

Мета: розвиток використання стратегії словотвору для формування різних частин мови.

Завдання 1.1.1.

Інструкція :

The formation of the independent state of Ukraine was proceeded from the right to self-determination.

Self-determination is a noun which is formed from the verb to determine. Work in pairs and complete this table.

Adjective	Noun	Verb
	Election	
Declared		
	Division	
	Vote	
		Publish
Proclaimed		
	Awareness	–
Executive		
	Judge	
	Legislature	
Disarming		
		Equalize

Завдання 1.1.2.

Інструкція: change the word on the left into a suitable form to fill the gap:

Declare	The 12th convocation of the Supreme Council of the Ukrainian SSR (elected in 1990) issued the _____ of Independence of Ukraine.
Appointment	The President could only _____ the Minister of Defence and Foreign Minister.
Amendment	In accordance with Chapter XIII: Ukraine's Constitution can only be _____ with the consent of no less than two-thirds of the constitutional composition (the 450 Ukrainian lawmakers) of the Verkhovna Rada of Ukraine.
Approval	The law was _____ by 140 MPs of the Party of Regions, 89 MPs of Batkivshchyna, 40 MPs of UDAR, 32 of the Communist Party, and 50 independent lawmakers.
Consideration	On October 1, 2010, the Constitutional Court of Ukraine overturned the 2004 amendments, _____ them unconstitutional.
Agree	The protests were sparked by the Ukrainian government's decision to suspend the signing of an association _____ with the European Union, instead choosing closer ties to Russia and the Eurasian Economic Union.

Підгрупа 1.2: завдання, що базуються на стратегіях навчання словосполучень та фразових дієслів.

Мета: навчитися працювати зі словником та контекстом і сполучати слова.

Завдання 1.2.1.

Інструкція: "In the diagram, identify the central keyword. The surrounding words fall into various categories. Utilize different colored pens to mark the surrounding words, grouping them accordingly. Then, compose five sentences describing your current situation. To facilitate later review, highlight the word pairings in different colors."

to hold	to fail	to lose
to understand	successful	parliamentary
to go for	Elections	general
common	fake	to lead
presidential	to generate	to win
participate in	sly	to lie

Завдання 1.2.2.

Identify the word in each row that doesn't typically associate with the word on the left.

Engage: pollution, communication, agreement, resources, collaboration, conflict, teamwork, negotiation

Merge: technology, traditions, opinions, policies, strategies, organizations, cultures, ideologies

Integrate: isolation, competition, isolation, independence, segregation, divisions, separation, solitude

Підгрупа 1.3: завдання, що базуються на стратегії навчання граматики слова.

Мета: розвиток вмінь розуміння значення слів за допомогою контексту, використовуючи інформацію з теми «Across Political Systems».

Завдання 1.3.1.

Інструкція: Read the following abstract and carefully examine the words in italics. For each word, determine: a) what type of word it is; b) what information in the sentence or passage can help you deduce its meaning.

Comedian Alex announced a surprise stand-up comedy show during his appearance as the new host of a late-night talk show. The show was initially scheduled for next month, but during the live broadcast, Alex declared, "I am canceling the originally planned performance." He mentioned that making people laugh and sharing humor would be his main focus. An entertainer with little hosting experience, he strongly advocated for spreading joy and laughter. "We need hosts who will entertain the audience," he stated on air. His rival host, Mark, mentioned he wouldn't extend his congratulations to Alex on his hosting debut, but would wait to see "the first signs of a successful comedy show and its impact on the audience." In the meantime, Mark's Show Manager, Lisa, urged Alex to follow through with his commitment to humor and also proposed a "joke for a joke" exchange between the two comedians. Alex, a former sitcom star, had portrayed various characters in a popular comedy series. He achieved overwhelming success in his first hosting gig.

1. Cancel

- a) postpone b) promote c) call off

2. Advocate

- a) discourage b) endorse c) ignore

3. Extend

- a) expand b) retract c) prolong

4. Impact

- a) influence b) isolate c) neglect

5. Follow through

- a) abandon b) fulfill c) reconsider

6. Portray

- a) imitate b) depict c) neglect

Інструкція 2: Complete these sentences by using the provided phrasal verbs. One phrasal verb doesn't fit. Identify it and create a sentence using the inappropriate phrasal verb.

1. The atmosphere at the party was _____. Everyone enjoyed themselves and had a great time.
2. It's challenging to _____ the goal, but the entire team is determined to achieve it.
3. The company's CEO assured us that he would never _____ our hard work, and we trusted his commitment.
4. Let's not _____ our focus on customer satisfaction; it's essential for our business's success.
5. We need to _____ this project efficiently to meet the tight deadline.

Підгрупа 1.4: завдання, що базуються на використанні мнемічних стратегій.

Мета: вивчення нових ЛО за допомогою карток.

Завдання 1.4.1.

Інструкція: Work in pairs. Take cards and lay down one card at the same time, with the word in English face up. The first to make a coherent sentence incorporating both words gets a point.

Word Pairs:

1. Bicycle
2. Picnic
3. Sunglasses
4. Ocean
5. Camera
6. Mountain
7. Book
8. Beach

Feel free to create sentences using these word pairs in pairs with your partner.

Завдання 1.4.2.

Інструкція: Work in pairs. In turns, take a famous person's name at random, and try to guess who it is by asking yes/no questions.

Famous People:

1. Albert Einstein
2. Leonardo da Vinci
3. Oprah Winfrey
4. Nelson Mandela
5. Marie Curie
6. Steve Jobs
7. Amelia Earhart
8. William Shakespeare

Take turns with your partner and ask yes/no questions to guess which famous person's name your partner has chosen.

Завдання 1.4.3.

Інструкція: Work in pairs. Divide the following list of animals into the categories mentioned below and be ready to explain your decision.

List of Animals:

1. Dolphin
2. Scorpion
3. Koala
4. Eagle
5. Octopus
6. Platypus
7. Sloth
8. Cheetah

Categories:

- Mammals vs. Non-mammals
- Herbivores vs. Carnivores
- Aquatic vs. Terrestrial Animals

- Nocturnal vs. Diurnal Animals

Take turns with your partner and categorize each animal into the specified categories, providing explanations for your decisions.

Завдання 1.4.4.

Інструкція: Work in pairs. Rank the following famous landmarks or tourist attractions, explain your choice, and be ready to discuss your rankings with your partner.

List of Landmarks/Tourist Attractions:

1. Eiffel Tower
2. Great Wall of China
3. Taj Mahal
4. Machu Picchu
5. Statue of Liberty
6. Pyramids of Egypt
7. Sydney Opera House
8. Colosseum

Rank these landmarks or tourist attractions based on the following criteria (choose one):

1. From the most iconic to the least iconic.
2. From the most historically significant to the least historically significant.
3. From the most appealing to visit for you personally to the least appealing.

Discuss your rankings with your partner and provide explanations for your choices.

З метою досягнення ефективного засвоєння лексичних одиниць (ЛО) в даній темі, важливо враховувати, що створення комплексу завдань само по собі недостатнє. Рівночасно важливою є розробка адекватної моделі уроку, яка враховує рівень класу та індивідуальні особливості учнів у сприйнятті інформації. Така модель може суттєво покращити процес засвоєння нових ЛО, і,

отже, належить надавати їй велику увагу, як на аудиторному, так і на домашньому етапі навчання.

Визначення моделі навчального процесу передбачає створення конкретного концептуального плану, що визначає цілі та організацію навчання [15, с. 140].

Іншими словами, модель навчання є індивідуальним застосуванням методу навчання вчителем у відповідності до конкретних цілей та умов роботи. Модель навчання виступає посередницькою ланкою для передачі наукового та практичного досвіду щодо навчання на більш вищому рівні. У методиці викладання існують різноманітні варіанти моделей, які охоплюють різні аспекти навчального процесу [15, с. 145–146].

Отже, для успішного розвитку лексичної компетенції (ЛК) слід дотримуватися певної послідовності дій, включаючи визначення рівня складності завдань та їхнє адекватне використання. Наш підхід передбачає систематичну роботу з завданнями, що базуються на навчальних стратегіях, з різним рівнем складності, від простих до більш вимогливих. Цим способом ми сподіваємося покращити ефективність засвоєння нових ЛО та забезпечити учням можливість розвивати свою ЛК самостійно на підставі запропонованих стратегій [15, с. 145–146].

2.2. Зміст експериментальної роботи щодо методики формування лексичної компетентності учнів старшої школи за допомогою використання навчальних стратегій

З метою перевірки ефективності використання навчальних стратегій для розвитку ЛК учнів старшої школи було організовано і проведено пробне навчання під час проходження виробничої практики, що тривала чотири тижні з 01 вересня по 29 вересня 2023 р. Місце впровадження – Хмельницька середня загальноосвітня школа І - ІІІ ступенів імені Олега Ольжича, учасники - 15 учнів 10-А класу.

У ході проведення даного дослідження була поставлена основна мета, а саме - визначити ефективність використання навчальних стратегій для розвитку лексичної компетентності (ЛК) учнів старших класів загальноосвітньої школи.

Організація пробного навчання також включала сформулювання низки завдань, які включали в себе:

1. Оцінку ставлення учнів до використання навчальних стратегій для розвитку ЛК, яка проводилася за допомогою анкетування як перед початком пробного навчання, так і після його завершення.
2. Визначення початкового рівня сформованості ЛК учасників пробного навчання шляхом проведення попереднього оцінювання їхніх знань перед початком навчального процесу.
3. Здійснення пробного навчання, в ході якого використовувалися навчальні стратегії для розвитку ЛК.
4. Контроль за засвоєнням учнями навичок шляхом оцінювання їхніх знань після завершення пробного навчання.
5. Аналіз результатів оцінювання з метою визначення ефективності використання навчальних стратегій.

Отже, проведене дослідження включало п'ять основних етапів:

1. Перший етап полягав у проведенні анкетування перед початком пробного навчання, спрямованого на вивчення ставлення учнів до використання навчальних стратегій для розвитку англійської ЛК та їхніх власних поглядів на рівень сформованості ЛК.
2. Другий етап включав попереднє оцінювання знань учасників дослідження перед початком пробного навчання з метою визначення їхнього початкового рівня ЛК.
3. Третій етап передбачав проведення самого пробного навчання з використанням навчальних стратегій для розвитку ЛК.
4. Четвертий етап включав контроль за засвоєнням учнями навичок через оцінювання їхніх знань після завершення пробного навчання.

5. П'ятий етап передбачав проведення повторного анкетування після завершення пробного навчання з метою оцінки впливу навчальних стратегій на розвиток ЛК.

Перед проведенням експериментального навчання, старшокласникам був запропонований тест, що стосувався теми "Спорт", яку вони вивчали перед експериментальним навчанням. Метою цього тесту було визначення рівня сформованості їх лексичної компетентності (ЛК). Для цього було використано завдання з Вправи 2 на сторінці 220 підручника "Англійська мова 10 клас" О.Карпюк, виданого у 2018 році. Зазначені завдання передбачали вибір слів, які на найкращий спосіб відповідали контексту ситуації, щоб перевірити розуміння значення цих слів та здатність учнів використовувати їх у правильній формі, включаючи перевірку орфографії, знань словотвору та граматики.

Експериментальне навчання включало в себе застосування навчальних стратегій для розвитку лексичної компетентності під час навчання як в аудиторії, так і вдома. Ці стратегії включали роботу над формуванням слів та фраз, вивчення фразових дієслів і ідіом, проте основний акцент було зроблено на мнемотехнічних стратегіях.

Для оцінки ефективності використання цих навчальних стратегій було проведено оцінювання після завершення експериментального навчання. Учні виконали тест на тему "Across State Systems" для перевірки результатів застосування навчальних стратегій у розвитку ЛК.

По завершенню дослідження старшокласники вдруге заповнили анкету. Метою цього опитування було виявлення, чи змінилася думка учасників дослідження щодо ефективності використання навчальних стратегій для розвитку ЛК після експериментального навчання.

2.3 Аналіз результатів експериментального дослідження. Методичні рекомендації щодо використання навчальних стратегій оволодіння іншомовною лексикою учн старшої школи на уроках англійської мови

В ході аналізу результатів передпробного опитування виявлено наступні висновки:

- 14% опитуваних зазначили, що вони вдаються до використання контексту для розуміння значення невідомих слів;
- 71% учасників опитування відзначили, що процес вивчення нової лексики вимагає поліпшення;
- 93% відповіли, що регулярне вживання та зустрічі з новими словами сприяють їх запам'ятовуванню без великих труднощів;
- 79% опитаних погодилися з тим, що кожен має власний підхід до вивчення нової лексики;
- 100% учасників опитування вірили, що використання навчальних стратегій спростить та покращить процес вивчення лексичних одиниць (Рисунок 2.1).

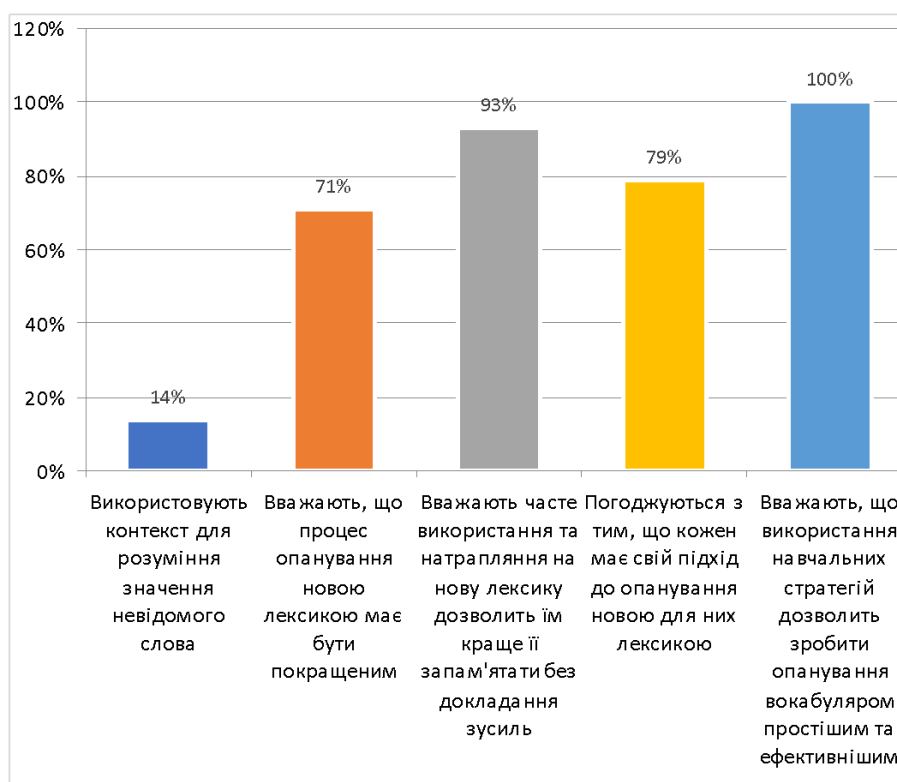

Рисунок 2.1. Результати опитування до пробного навчання

З щодо основних труднощів у процесі освоєння нової лексики, більшість респондентів вказали на те, що вони швидко забувають вивчені слова, не можуть їх належним чином запам'ятати або не розглядають це завдання як важливе.

Проведений аналіз результатів післяпробного опитування виявив наступні висновки:

- 86% учасників опитування визнали, що вони користуються контекстом для розуміння значення невідомих слів;
- 100% учасників підкреслили необхідність покращення процесу освоєння нової лексики;
- 100% учасників висловили переконаність, що регулярне використання та зіткнення з новими словами сприяє їх запам'ятовуванню без значних зусиль;
- 100% респондентів узгодилися з твердженням, що кожен має власний підхід до вивчення нової лексики;
- 100% опитаних вважають, що використання навчальних стратегій спрощує та покращує процес освоєння лексичних одиниць (Рисунок 2.2).

Щодо основних труднощів у вивченні нових слів, більшість відповідей свідчать про те, що після використання навчальних стратегій для формування лексичної компетентності учні розуміють, що раніше зосереджували свою увагу лише на правильному написанні слів і не ефективно використовували нову лексику. Також вони відзначили, що рідко вживали нові слова та не вдавалися до вивчення контексту, у якому ці слова застосовуються.

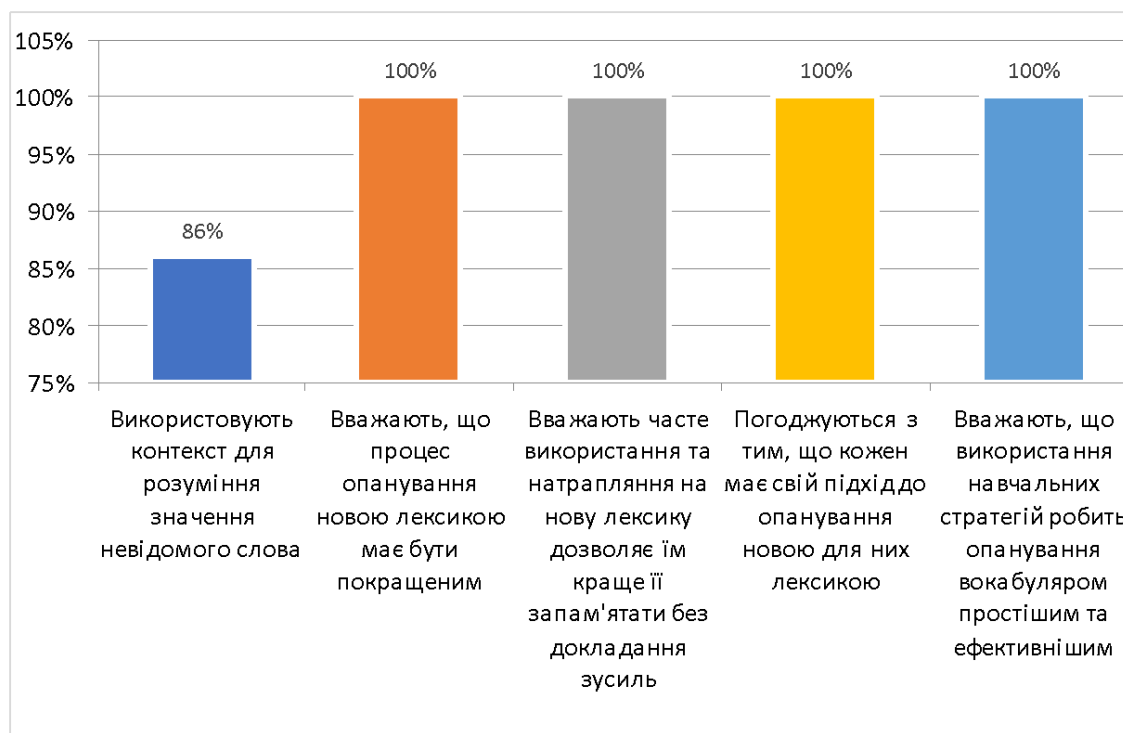

Рисунок 2.2. Результати опитування після пробного навчання

Порівнюючи результати початкового опитування з тими, що були зібрані після завершення пробного навчання, можна відзначити позитивні зрушення в уявленнях учнів щодо доцільності використання навчальних стратегій, спрямованих на покращення їх лексичної компетентності. Кілька ключових спостережень включають (Рисунок 2.3.):

1. Збільшення кількості учнів, які використовують контекст для розуміння значення невідомих слів, на 72%.
2. Зросла свідомість учнів щодо необхідності покращення процесу освоєння нової лексики, що відзначено збільшенням на 29% відповідей, що підтримують це твердження.
3. Частіше використовувана нова лексика відтепер сприяє кращому запам'ятовуванню без великих зусиль, що було відзначено зростанням на 7% учнів, які погоджуються з цим.

4. Збільшена кількість учнів визнала існування індивідуальних підходів до вивчення нової лексики, що відзначено збільшенням на 21% учасників опитування, які це підтримують.

Після завершення пробного навчання, старшокласники тепер більше розуміють, в чому полягали труднощі при освоєнні нового лексичного матеріалу та розпочали використовувати мнемотехніки для поліпшення цього процесу. Вони також виявили бажання продовжувати застосовувати ці навчальні стратегії на своїх уроках з вчителем.

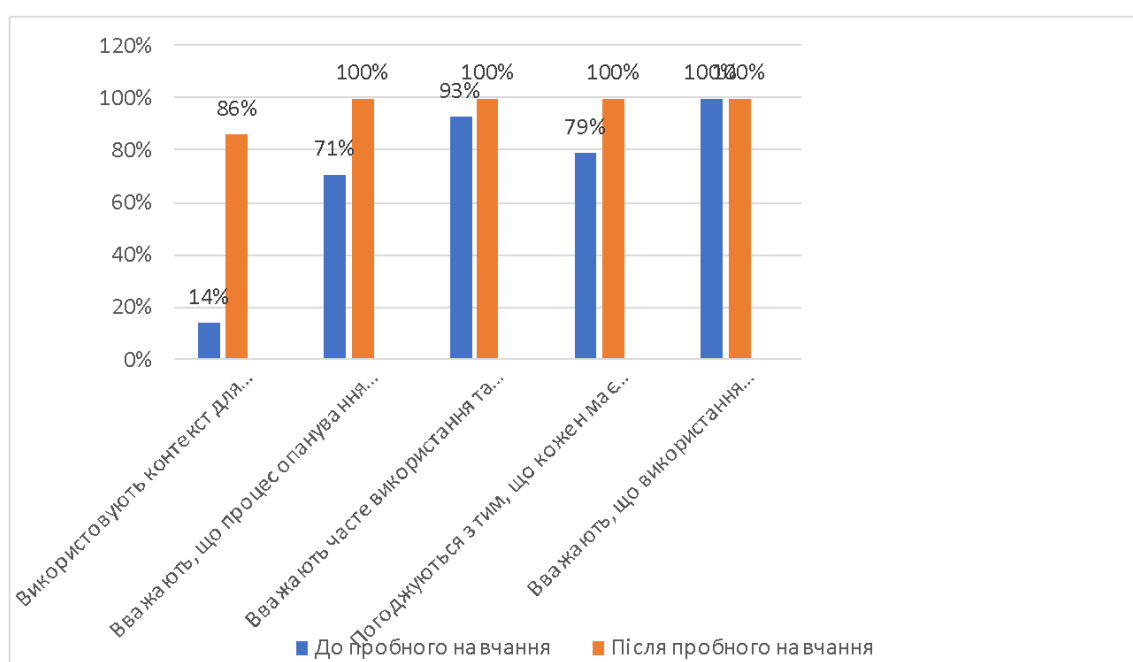

Рисунок 2.3. Порівняння результатів опитування до пробного навчання та після нього

Вчителів важливо знати, наскільки успішно учні виконують завдання, щоб оцінити ефективність засобів навчання, які він використовує для сприяння успішному засвоєнню навчального матеріалу. З цією метою ми провели початковий оцінювальний тест перед початком пробного навчання, який включав виконання Вправи 2 зі сторінки 220 підручника "Англійська мова 10 клас" О. Карпюк виданого в 2018 році. Учні виконували це завдання, використовуючи знання, які вони набули під час попередньої роботи з вчителем, не застосовуючи при цьому навчальні стратегії формування лексичної

компетентності. Після оцінювання результатів початкового тесту перед пробним навчанням, були проведені аналізи результатів учнів на основі розроблених критеріїв оцінювання письмового тесту.

На основі результатів початкового тесту перед пробним навчанням можна визначити, що 29% учнів (4 особи) мають низький рівень розвитку лексичної компетентності, 64% (9 осіб) – середній рівень, і 7% (1 особа) – високий рівень (Рис. 2.4).

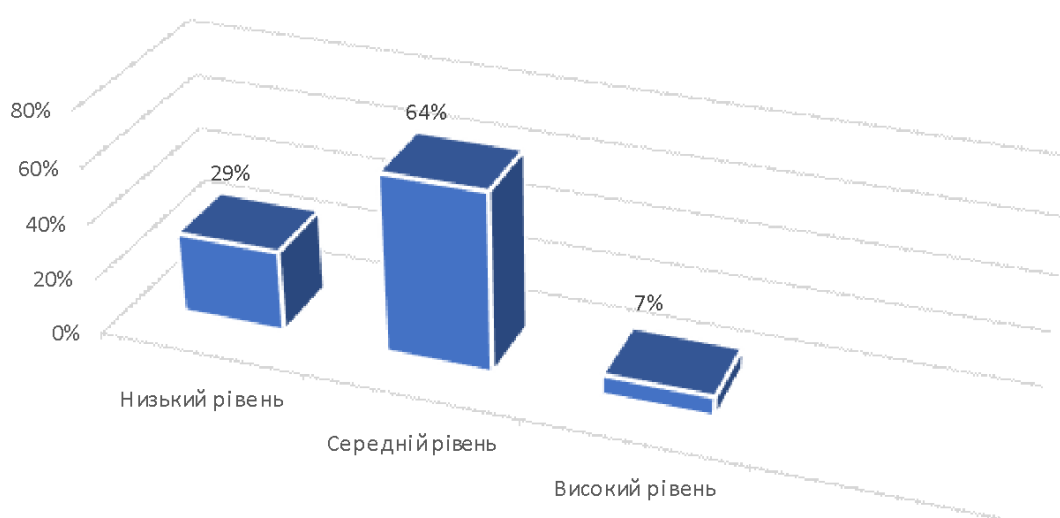

Рисунок 2. 4. Рівень розвитку ЛК старшокласників до проведення пробного навчання

Також проведено аналіз рівня лексичної компетентності щодо кожного з наведених критеріїв на основі середніх значень. За критерієм "Розуміння семантики слова" більшість учнів проявили успішні результати, переважно обираючи правильні відповіді. Однак іноді вони вказували синоніми до правильних варіантів, слова, що мають схоже значення, але не відповідають даному контексту. Щодо критерію "Орфографічні навички слова", учні також продемонстрували позитивні результати. Хоча вони робили окремі помилки, вони не були систематичними і не вплинули значно на загальний результат.

Проте, щодо критерію "Знання граматики слова", ситуація не є задовільною, оскільки більшість учнів виявили труднощі у розумінні граматичних часів, що суттєво вплинуло на їхню здатність обирати правильні відповіді. Згідно з критерієм "Виконання завдання", більшість учнів успішно впоралися з завданням, але вони також допустили окремі помилки (Рис 2.5).

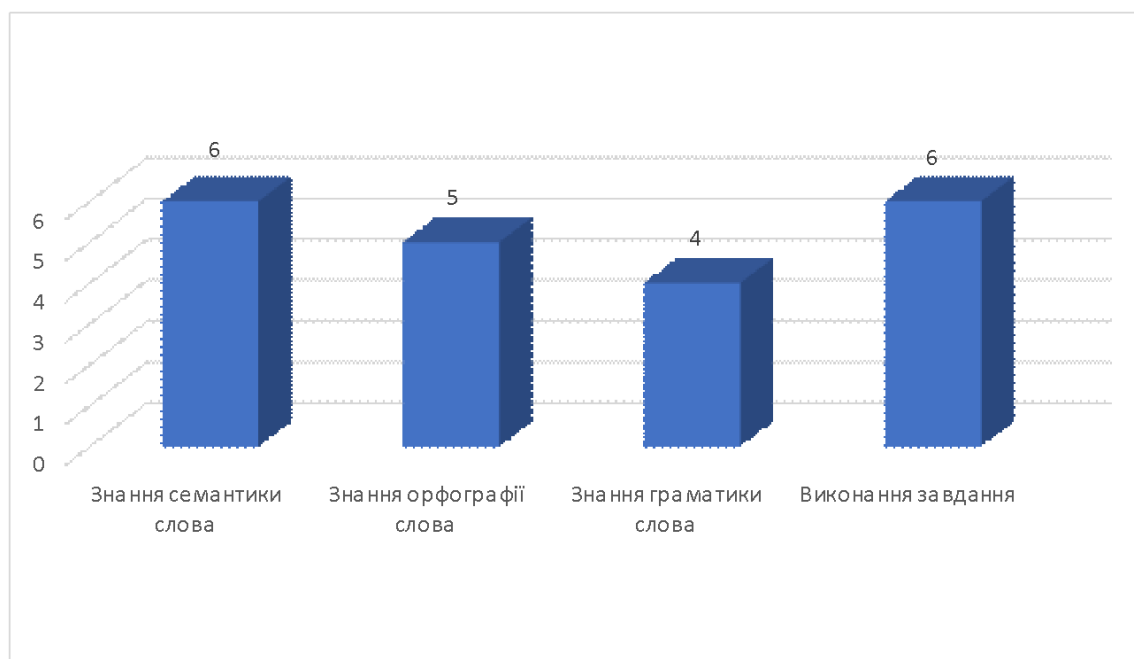

Рисунок 2. 5. Рівень розвитку ЛК відповідно до розроблених критеріїв оцінювання за середнім значенням до пробного навчання

Зріз знань проведений після пробного навчання передбачав виконання Завдання 1.3.2. Проаналізувавши результати зрізу, було виявлено, що 7% старшокласників (1) володіють низьким рівнем розвитку ЛК, 79% – (11) – середнім рівнем і 14% (2) – високим рівнем. (Рис 2.6.):

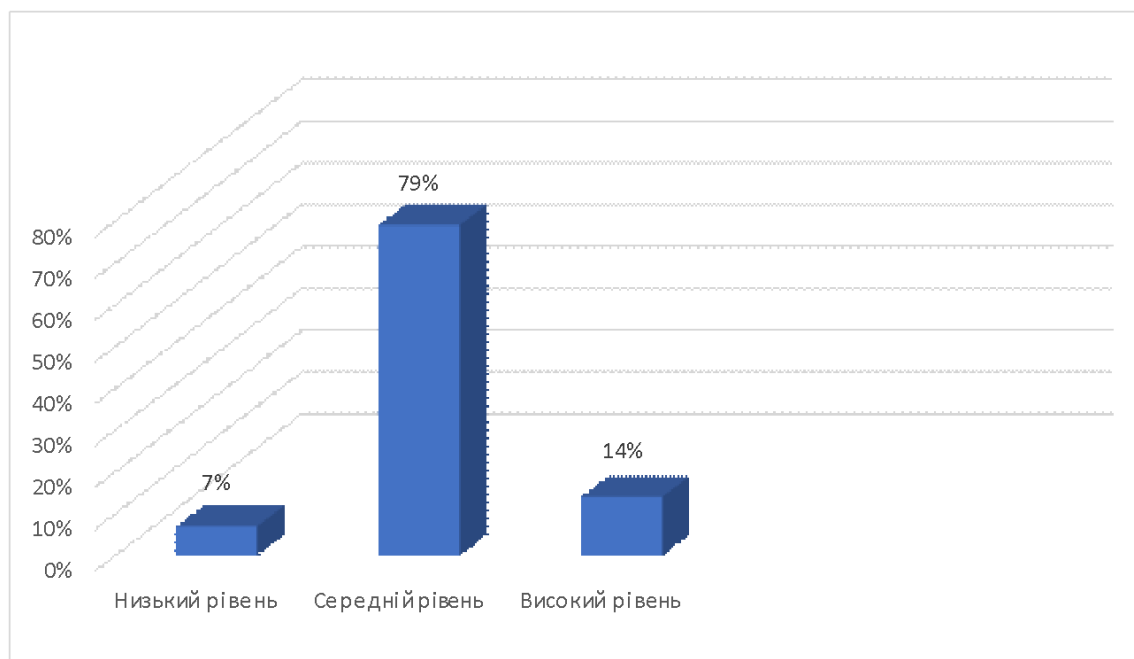

Рисунок 2. 6. Рівень розвитку ЛК старшокласників після пробного навчання

Під час оцінки рівня лексичної компетентності за критерієм "Семантика слова" слід зазначити, що після пробного навчання учні виявили значний прогрес у порівнянні зі станом справ до нього. Більшість учасників групи успішно визначали значення слів, опираючись на контекст, а не виключно на словникові визначення. Це свідчить про їхню ефективну асиміляцію лексичного матеріалу.

Щодо орфографії слів, більшість учнів демонстрували вдосконалення у правильному написанні слів, і цей аспект також показав позитивні зміни порівняно із попереднім станом.

Критерій "Знання граматики слів" також реєстрував покращення в учнів щодо розуміння контексту та їхню здатність визначати, яку частину мови слід використовувати у конкретному реченні. Проте варто відзначити, що іноді виникали певні труднощі у виборі правильного граматичного часу, що є важливим для коректного використання форми дієслова.

Критерій "Виконання завдання" був повністю дотриманим, і всі учні успішно впоралися з поставленим завданням, не допускаючи значної кількості помилок.

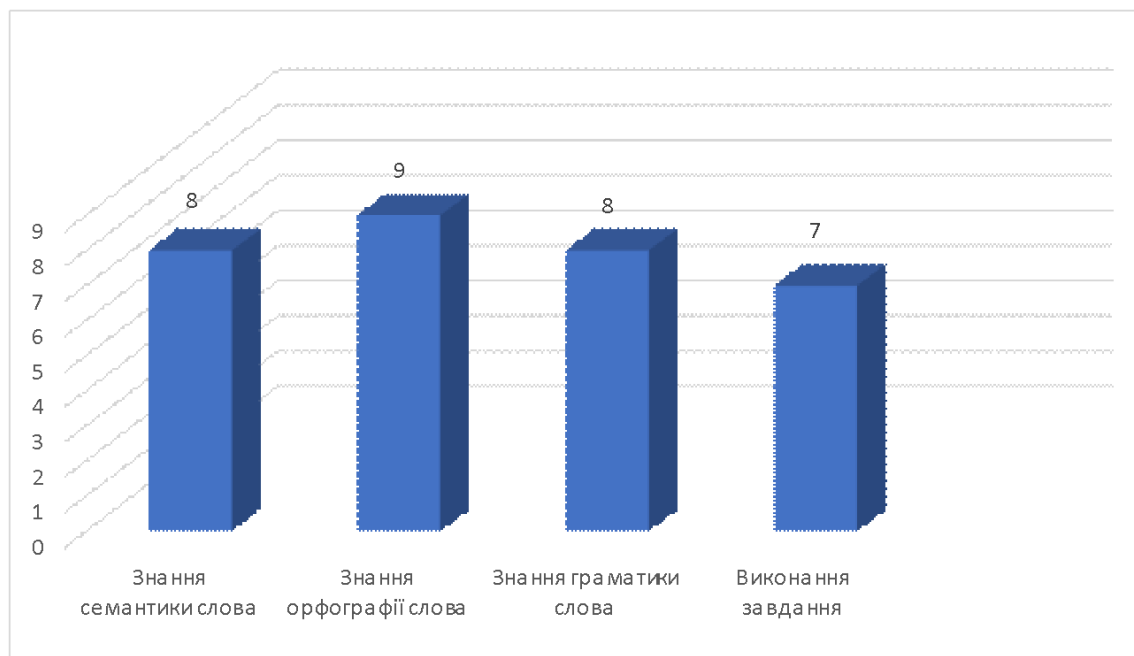

Рисунок 2. 7. Рівень розвитку ЛК відповідно до розроблених критеріїв оцінювання за середнім значенням після пробного навчання

Аналізуючи рівні лексичної компетентності старшокласників до та після проведення пробного навчання, відзначається позитивна динаміка в наступних аспектах:

1. Зниження показників низького рівня на 22% (після проведення пробного навчання лише один учень продемонстрував низький рівень лексичної компетентності, порівняно з чотирма учнями до початку пробного навчання).
2. Підвищення показників середнього рівня на 18% (після пробного навчання одинадцять учнів продемонстрували середній рівень лексичної компетентності, порівняно з дев'ятьма учнями до початку пробного навчання).

3. Зростання показників високого рівня на 7% (після проведення пробного навчання двоє старшокласників проявили високий рівень лексичної компетентності, у порівнянні з одним учнем до початку пробного навчання) (Рис 2.8.)

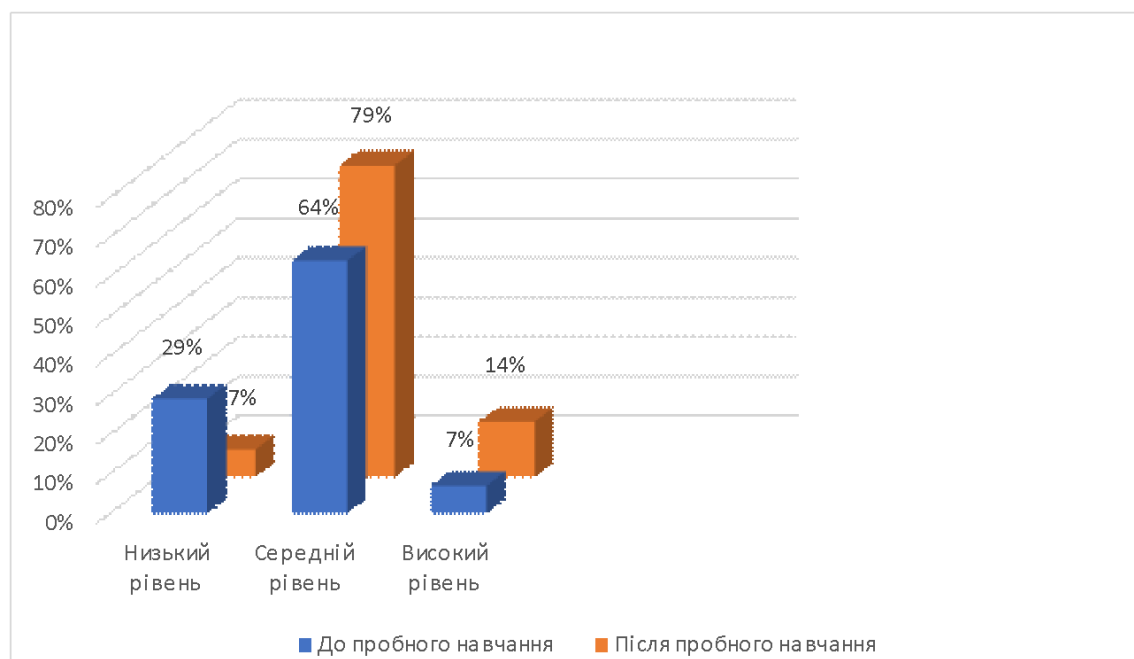

Рисунок 2. 8. Порівняння рівнів розвитку ЛК старшокласників до пробного навчання та після нього

Порівнюючи рівні розвитку лексичної компетентності старшокласників до та після пробного навчання, виявлено позитивні динамічні зрушення у наступних критеріях, за середніми показниками: "Розуміння семантики слова" покращилося на 2 бали, "Орфографічні навички слова" відзначили підвищення на 4 бали, "Знання граматики слова" також проявили покращення на 4 бали, і "Виконання завдання" зросло на 1 бал.

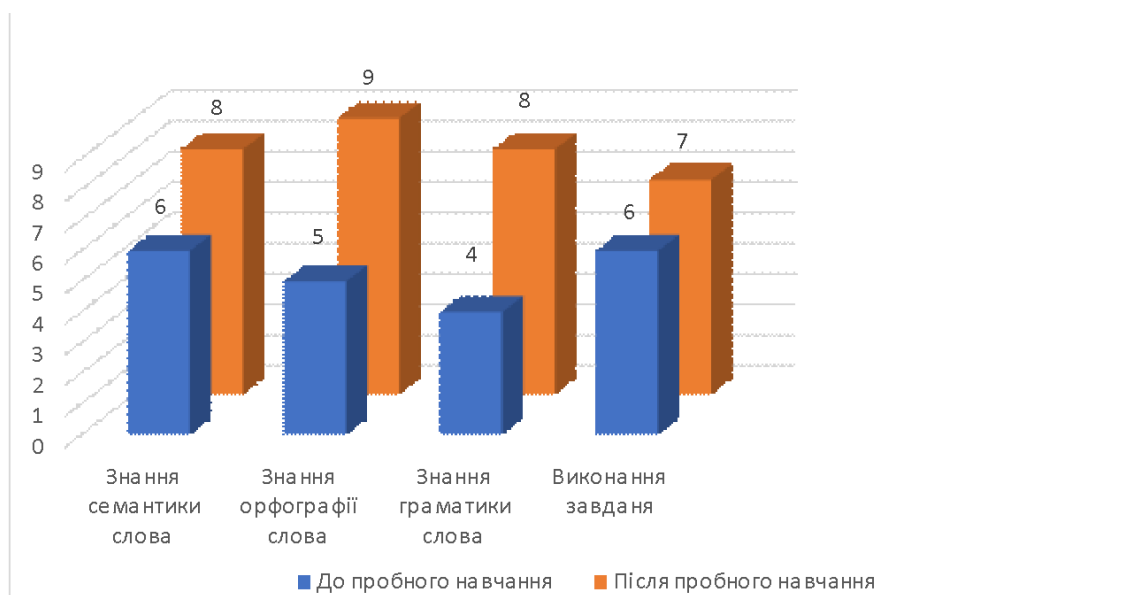

Рисунок 2. 9. Порівняння рівнів розвитку ЛК відповідно до розроблених критеріїв оцінювання за середнім значенням до та після пробного навчання

Отже, можна зробити висновок, що запропонований комплекс завдань, спираючись на використання навчальних стратегій для формування лексичної компетентності учнів старшої школи, сприяє подальшому розвитку цієї компетентності. Звісно, протягом одного місяця практично неможливо досягти високого рівня розвитку лексичної компетентності, але результати, отримані після проведення оцінювання знань, свідчать про ефективність розробленого комплексу завдань. Тому слід продовжувати дослідження в цьому напрямку.

Під час пробного навчання старшокласники здобули навички використання мнемічних стратегій для вивчення слів та роботи з контекстом. Тепер вони розуміють, що вивчення слів може бути не лише рутинним запам'ятовуванням, але й цікавим та продуктивним процесом.

Після проведення теоретичного аналізу, пробного навчання та обробки результатів, ми готові сформулювати **методичні рекомендації** щодо використання навчальних стратегій під час формування лексичної компетентності учнів старшої загальноосвітньої школи.

Підготовуючись до уроків, вчителю варто ретельно розглянути можливості зробити процес опанування нових лексичних одиниць легким та ефективним, оскільки деякі традиційні методи не завжди є продуктивними. Для досягнення цієї мети він може використовувати навчальні стратегії формування лексичної компетентності та спрямовувати учнів на їх застосування. Проте слід пам'ятати, що ефективність стратегій може варіюватися залежно від конкретної теми та складності завдань, а також від індивідуальних особливостей учнів.

У зазначеному контексті, з метою сприяння ефективному формуванню лексичної компетентності учнів старшої школи шляхом застосування навчальних стратегій, належить провести аналіз психологічних особливостей даного класу або групи. Особлива увага має бути приділена вивченню характеристик пам'яті, уваги, та здатності учнів до взаємодії між собою. Під час такого аналізу необхідно враховувати відмінності в індивідуальних темпах навчання учнів, оскільки деякі можуть сприймати та опановувати новий матеріал швидше, тоді як іншим вимагається більше часу для освоєння цієї інформації. Також важливо враховувати інтереси та вікові особливості учнів, можливо використовуючи додатковий інформаційний матеріал, такий як статті чи відео, для підвищення їхньої мотивації.

Потрібно також враховувати негативне ставлення більшості учнів до процесу вивчення слів через їхній відсутній досвід у цій сфері в рідній мові. Перед вчителем стоїть завдання зробити цей процес менш помітним та більш природнім для учнів. Проте, з врахуванням вищезазначених обставин, можливо визначити та впровадити відповідні навчальні стратегії спільно з учнями. Це дозволить оцінити їхню ефективність та розглянути можливість використання їх у майбутньому. Під час цього процесу також можна буде ідентифікувати фактори, які можуть вплинути на його неуспішний результат, та приймати відповідні корективи.

Для досягнення розвитку лексичної компетентності учнів старшої школи за допомогою навчальних стратегій, слід розробляти завдання, що базуються на

цих стратегіях. Це забезпечить послідовний процес формування необхідних навичок та надасть можливість вчителю ефективно контролювати цей процес. Використання власних комплексів завдань є додатковою можливістю, проте вони повинні містити чіткі інструкції та бути спрямованими на досягнення конкретних навчальних цілей. Крім того, важливо поєднувати різні навчальні стратегії для з'ясування їхньої ефективності та визначення тих, які найбільш підходять учням. Застосування різних видів діяльності допоможе зберегти інтерес учнів протягом всього уроку.

Для досягнення успішного засвоєння нових лексичних одиниць учнями важливо приділяти увагу всім аспектам цього процесу, включаючи семантику (значення слів), орфографію (правопис), граматичну структуру і фонетику (вимову). Такий підхід передбачає постійне пояснення та контроль над усіма цими аспектами протягом навчання.

Застосування навчальних стратегій для розвитку лексичної компетентності виявляється більш ефективним, якщо вчитель поєднує аудиторну роботу з самостійним навчанням з метою сприяння самостійності учнів. В такому контексті навчання стає неперервним і циклічним, не залежить від обмеженого часу, відведеного на навчання в класі, і дозволяє учням працювати над завданнями у зручний для них час, витрачаючи на це необхідну кількість часу.

Наведені вище методичні рекомендації сприяють ефективному використанню навчальних стратегій для розвитку лексичної компетентності вчителем під час роботи з учнями старших класів загальноосвітньої школи.

Висновки до розділу 2

Для оцінки ефективності навчальних стратегій у формуванні лексичної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи було проведено експериментальне навчання. Учням запропоновано використовувати різні стратегії, включаючи аналіз словотвору, використання методу "lexical chunks"

для опанування фрагментів лексики, вивчення граматики слів та мнемічні стратегії. Учасників експерименту оцінювали перед та після навчання, і виявлено, що після навчання їхнє ставлення до вивчення нових слів покращилося, а рівень лексичної компетентності більшості старшокласників залишився середнім.

Отримані результати дали змогу сформулювати методичні рекомендації для ефективного використання навчальних стратегій у навчанні учнів старших класів. Рекомендації включають в себе аналіз психологічних особливостей учнів, підбір завдань відповідно до їхніх характеристик, покращення знань слів та використання комплексів завдань, що базуються на визначених стратегіях. Важливо також комбінувати аудиторне навчання з самостійною роботою та використовувати декілька стратегій одночасно для активного розвитку лексичної компетентності. Таким чином, результативність експериментального навчання підтверджує ефективність використання навчальних стратегій у навчальному процесі старших учнів загальноосвітньої школи.

Після експериментального навчання було проведено аналіз результатів опитувань, які були виконані перед та після цього навчання серед старшокласників. Дослідження виявило, що по завершенню експериментального навчання старшокласники стали більш позитивно ставитися до процесу вивчення нової лексики і здатні були збільшити свій словниковий запас швидше та з меншими зусиллями.

Крім цього, було проведено аналіз результатів з оцінювання рівня лексичної компетентності учасників до та після експериментального навчання. Застосовані критерії оцінювання включали "Розуміння семантики слова", "Володіння орфографією слова", "Розуміння граматики слова" та "Виконання лексичних завдань". Результати цих порівнянь свідчать, що більшість старшокласників наразі досягли середнього рівня розвитку лексичної компетентності.

На основі цих виявлених результатів були сформульовані методичні рекомендації з ефективного використання навчальних стратегій для подальшого розвитку лексичної компетентності серед старшокласників загальноосвітньої школи. Запропоновані рекомендації включають в себе спостереження та аналіз психологічних особливостей учнів, підбір завдань, які відповідають їхнім віковим та індивідуальним характеристикам, поліпшення аспектів лексичного знання та використання спеціалізованих комплексів завдань, що ґрунтуються на визначених навчальних стратегіях. Доцільним виявився також підхід, що поєднує аудиторне навчання з самостійною роботою учнів та застосування декількох навчальних стратегій одночасно для інтенсивного розвитку лексичної компетентності.

Отже, отримані результати свідчать про успішність експериментального навчання та підтверджують можливість ефективного використання навчальних стратегій для розвитку лексичної компетентності учнів старших класів загальноосвітньої школи.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі проводиться дослідження формування лексичної компетентності старшокласників за допомогою навчальних стратегій. В підсумку аналізу теоретичних даних виявлено важливість іншомовної комунікативної компетентності та її складової - лексичної компетентності для успішного міжмовного спілкування. Особлива увага приділяється розвитку лексичних навичок, знань і мовної усвідомленості, а також виділенню рецептивних і репродуктивних навичок.

Досліджено програмні вимоги до лексичної компетентності учнів старших класів і визначено три рівні володіння іноземною мовою - стандартний, академічний і профільний. Робота також розкриває сфери спілкування та лексичний діапазон, які включені до навчальної програми для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл.

У роботі розглядаються шість основних стратегій для формування лексичної компетентності, таких як когнітивні, метакогнітивні, мнемічні, компенсаторні, афективні та соціальні стратегії. Підкреслюється важливість комбінування цих стратегій і проведення аналізу їх ефективності. Також вказується на необхідність введення навчальних стратегій з дотриманням конкретної послідовності кроків, таких як вибір стратегії, визначення часу для її тренування, розробка програми для індивідуальної практики та надання зворотного зв'язку для контролю за їх використанням.

У ході дослідження були виявлені найефективніші методи формування лексичної компетентності. Серед цих методів слід виділити навчання аналізу словотвору і структури словосполучень, освоєння фраз та словосполучень, вивчення граматики слів, навчання фразовим дієсловам та ідіом, а також використання мнемічних стратегій.

На основі обраних методів був розроблений комплекс завдань, спрямований на розвиток лексичної компетентності. Цей комплекс включає дві

групи завдань: перша група містить завдання для введення та закріплення нових лексичних одиниць, які базуються на використанні обраних навчальних стратегій, таких як аналіз словотвору і структури словосполучень, освоєння фраз та словосполучень, ознайомлення з граматиною слів та вивчення фразових дієслів і ідіом. Друга група завдань призначена для перевірки ефективності використання цих навчальних стратегій на практиці. Вона включає завдання на перевірку розуміння та використання лексичних одиниць у словах, словосполученнях та реченнях, а також завдання на перевірку вміння застосовувати ці стратегії під час читання текстів.

Ефективність запропонованого комплексу завдань для розвитку лексичної компетентності була перевірена під час пробного навчання зі старшокласниками. Результати аналізу цього навчання показали, що після використання навчальних стратегій учні проявили позитивні зміни у своєму ставленні до процесу вивчення лексики і підвищили рівень своєї лексичної компетентності. Таким чином, розроблений комплекс завдань є ефективним і корисним інструментом для розвитку лексичної компетентності учнів.

Проведене дослідження визначило можливі практичні рекомендації щодо розвитку лексичної компетентності серед старшокласників за допомогою використання навчальних стратегій. В цьому контексті рекомендації охоплюють наступні аспекти: спостереження та аналіз психологічних особливостей учнів, підбір завдань, враховуючи їхні вікові та індивідуальні особливості, акцент на аспектах знання слів, а також використання авторських комплексів завдань, що базуються на вищезазначених стратегіях. Додатковими методами підвищення ефективності є впровадження моделі поєднання навчання в аудиторії та самостійної роботи, а також одночасне використання кількох стратегій для подальшого розвитку лексичної компетентності.

З цього погляду результати пробного навчання вказують на те, що застосування навчальних стратегій є високоефективним методом формування лексичної компетентності серед учнів старших класів ЗЗСО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. URL: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/zvyazki-z-gromadskistyuta-zmi/gromadske-obgovorennya/4710>.
2. Закон України про загальну середню освіту. URL:<http://uacrisis.org/ua/67101-ngo-duh-natsii>.
3. Коваленко Л. Т. Короткий тестологічний словник-довідник.. 2008. 160 с.
4. Король С. Навчання лексичного аспекту іншомовного мовлення студентів-філологів. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2012. №5. С. 1–9.
5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах / [Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін.]. – Київ: Академія, 2010. 328 с.
6. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов (10-11 класи) / Міністерство освіти і науки України. Київ : 2010. 72 с.
7. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання. 2003. URL:<http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle>.
8. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. Рідна школа. 2011. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2011_8-9_8.
9. Решетник П. М. Проблемно-задачна технологія навчання і умови реалізації. 1992. 198 с.
10. Рубинштейн С. Л. Основи спільної психології. 2002. 720 с.
11. Смазаль М. Стратегії сприяють навчанню. 2017. URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/mag/20997418.html>.
12. Смоліна С. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. Іноземні мови. 2010. №4. С. 16–23.

13. Староста В. І. Навчальне завдання як поняття дидактики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2011. №21. С. 185–188.
14. Сторонська О. С. Формування стратегій вивчення іноземної мови як науково-методична проблема. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія.* 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2014_692-693_79.
15. Ягупов В. В. Педагогіка. 2002. 560 с.
16. Ярцева В. Н. Лінгвістичний енциклопедичний словник. 1990. 688 с.
17. Abraham R., Vann R. Strategies of unsuccessful language learners. *TESOL Quarterly.* 1990. №24. С. 177–198.
18. Alber R. Doing It Differently: Tips for Teaching Vocabulary. *Teacher leadership.* 2010. URL: <https://www.edutopia.org/blog/vocabulary-instruction-teaching-tips-rebecca-alber>.
19. Alqahtani M. The importance of vocabulary in language learning and how to be taught. *International Journal of Teaching and Education.* 2015. №3. С. 21–34.
20. Alsaaw A. To what extent guessing the meaning from the context, is helpful in teaching vocabulary. *ARECLS.* 2013. №10. С. 130–146.
21. Ur P., Haim O., Kluska M. A practical guide for teaching vocabulary. 2018. 38 с.
22. Balmforth R. Kiev protesters gather, EU and Putin joust. 2013. URL: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine/kiev-protesters-gather-eu-dangles-aid-promise-idUSBRE9BA04420131212>.
23. Barcoft J. Second language vocabulary acquisition: A lexical input processing approach. *Foreign Language Annals.* 2004. №37. С. 200–208.
24. Beck I. *Bringing Words to Life, Second Edition: Robust Vocabulary Instruction* Isabel Beck. 2013. 210 с.
25. Beck I. *Creating Robust Vocabulary: Frequently Asked Questions and Extended Examples* Isabel Beck. 2008. 186 с. (Solving Problems in the Teaching of Literacy).

26. Berne J. What Reading Teachers Say About Vocabulary Instruction: Voices From the Classroom. *The Reading Teacher*. 2008. C. 314–323.
27. Celce-Murcia M. Rethinking the Role of Communicative Competence. *Intercultural Language Use and Language Learning in Language Teaching*. 2007. C. 41–57.
28. Celce-Murcia M. Teaching English as a Second or Foreign Language Heinle&Heinle.2001. URL: https://www.academia.edu/36244291/Celce-Murcia_ed_-_Teaching_English_as_a_Second_or_Foreign_Language.pdf.
29. Constitutional Courttoissuerulingon 2004 political reform on Friday. *KyivPost*. 2010. URL: <https://www.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/constitutional-court-to-issue-ruling-on-2004-polit-84452.html>.
30. Corson D. *Using English Words*. Springer Science&Business Media. 2012. – URL: <https://books.google.com.ua/books?id=NO0kBAAAQBAJ&hl=ru>.
31. Draze D. *Mastering vocabulary with prefixes, suffixes and root words*. 2005. 120 c.
32. Dreyer C. Learning strategies and other predictors of ESL proficiency among Afrikaans speakers in South Africa. *Language learning strategies around the world: Cross-cultural perspectives*. 1996. C. 61–74.
33. Folse K. *Arbor Ann. Vocabulary Myths: Applying Second Language Research to Classroom Teaching*. The University of Michigan Press. 2004.
34. Golaghaei N. Sadighi F. Extroversion/introversion and breadth of vocabulary knowledge. *Modern Journal of Language Teaching Methods*. 2011. №1. C. 70–88.
35. Graves M. *The Vocabulary Book: Learning&Instruction*. 2005. 183 c. (LanguageandLiteracy).
36. Green J. Oxford R. A closer look at learning strategies, L2 proficiency and gender. *TESOL Quarterly*. 1995. №29. C. 261–297.
37. Griffiths C. Cansiz G. *Language learning strategies: An holistic view*. *Studies in Second Language Learning and Teaching*. 2015. C. 473–493.

38. Griffiths C. Patterns of language learning strategy use System. 2003. №31. C. 367–383.
39. Griffiths C. Strategies and good language learners. Lessons from good language learners. 2008. C. 83–98.
40. Griffiths C. The strategy factor in successful language learning. Bristol: MultilingualMatters. 2013.
41. Hanson S., Padua J. Teaching Vocabulary Explicitly. 2011. 58 c.
42. Hiebert E., Kamil M. Teaching and Learning Vocabulary: Bringing Research to Practice. 2005. 273 c. (LawrenceErlbaumAssociates, Inc., Publishers).
43. Hurtado J. Lexical hierarchies as a strategy of teaching vocabulary. Aspects of modern language teaching in Europe. 2002. C. 176–189.
44. Katamba F. English words. 2005. 202 c.
45. Lawson M., Hogben D. The Vocabulary-Learning Strategies of Foreign-Language Students. Language Learning. 1996. C. 101–135.
46. Leaney C. Dictionary Activities. 2007. 150 c. (Cambridge University Press).
47. Marzano R. Building academic background knowledge. 2005. 133 c.
48. Marzano R. Teaching Basic and Advanced Vocabulary: A Framework for Direct Instruction. 2009. 250 c.
49. Marzano R., Carleton L. Vocabulary Games for the Classroom. 2010. 272 c.
50. Meara P. A new beginning? A bibliometric analysis of L2 vocabulary research in 1985. Linguistics Beyond And Within. 2017. №3. C. 136–154.
51. Milton J. Vocabulary input, vocabulary up take and approaches to language teaching. The Language Learning Journal. 2012. №40. C. 1–5.
52. Nation P. Learning vocabulary in another language. 2001. 769 c. (CambridgeUniversityPress).
53. Nation P. Teaching Vocabulary – Strategies and Techniques. 2008. 238 c.
54. Oxford R. Language learning styles and strategies: an overview. GALA. 2003. C. 1–25.

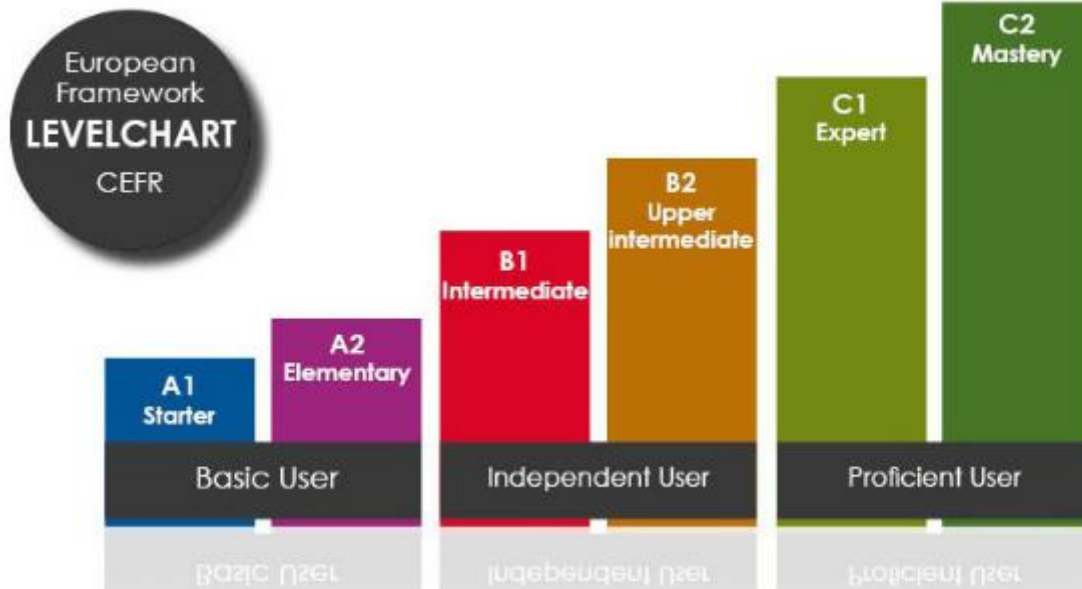
55. Oxford R. *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle&Heinle, 1990.
56. Palmer H. *The principles of language-study*. 1921. 185 c. (Yonkers-on-Hudson, N. Y., Worldbookco.).
57. Porte G. Poor language learners and their strategies for dealing with new vocabulary. *ELT Journal*. 1988. №42. C. 167–171.
58. Rubin J. What the “Good Language Learner” Can Teach Us. *TESOL Quarterly*. 1975. C. 41–51.
59. Read J. Research in teaching vocabulary. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2004. №24. C. 146–161.
60. Sa’ d S., Rajabi. F. Teaching and Learning Vocabulary: What English Language Learners Perceive to Be Effective and Ineffective Strategies. *CEPS Journal*. – 2018. C. 139–162.
61. Saunders J. Vocabulary study strategies: Prevalence among L2 learners. *Polyglossia*. 2013. №25. C. 19–26.
62. Schmitt N., McCarthy M. *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy*. Cambridge University Press. 1997.
URL: https://www.researchgate.net/publication/265280146_Vocabulary_Description_Acquisition_and_Pedagogy_Edited_by.
63. Schmitt N. *Vocabulary in Language Teaching*. 2000. 140 c. (Cambridge University Press).
64. Sedita J. Effective Vocabulary Instruction. *Insights on Learning Disabilities*. 2005. C. 33–45.
65. Soler E. A., Jorda M.P. *Intercultural Language Use and Language Learning*. 2007. 287 c. (Springer).
66. Stahl S. *Word Power: What Every Educator Needs to Know About Teaching Vocabulary*. 2001. 40 c. (The Success in Reading Series).
67. Suberviola S., Mendez V. Vocabulary acquisition strategies. *Didáctica (Lengua y Literatura)*. 2002. №14. C. 233–250.

68. Teichroew M. Receptivevs productive a spectrs of vocabulary. *Vocabulary: Description, Aqcuisition and Pedagogy*. 1997. C. 84–102.
69. The Hand book of Political Change in Eastern Europe. Edward Elgar Publishing. 2013.
URL:pg=PA732&dq=Constitution+of+Ukraine+2004&hl=nl&sa=X&ei=MhDkUuLoOeWa0QXPvoGYDw&redir_esc=y#v=onepage&q=Constitution%20of%20Ukraine%202004&f=false.
70. Thornbury S. How to teach vocabulary. 2007. 185 c. (PearsonEducationLimited).
71. Walsh B. Quantity, quality, children’s characteristics and vocabulary learning. *Childhood Education*. 2009. №84. C. 163–166.
72. Walters J. 'Teaching the use of context to infer meaning: A longitudinal surveyo f L1 and L2 vocabulary research. *LanguageTeaching*. 2004. №37. C. 243–252.
73. Wei M. An examination of vocabulary learning of college-level learners of Englishin China. *TheAsian EFL Journal Quarterly*. 2007. №9. C. 93–114.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Рівні володіння ІМ

Опитувальник

Мета опитування: дізнатися ставлення учнів до використання навчальних стратегій під час формування ЛК перед проведенням пробного навчання.

Інструкція:

Шановні учні! Просимо Вас відповісти на запитання опитувальника, висловлюючи Вашу думку про можливість та ефективність використання навчальних стратегій при вивченні ІМ, зокрема у формуванні ЛК. Запитання 1 – 5 передбачають одну відповідь, запитання 6 – з відкритою відповіддю, тобто Ви маєте висловити особисту думку в письмовій формі. Час виконання – 10 хвилин. Дякуємо за співпрацю!

1. What do you do if you see an unfamiliar word in a text?

- don't pay attention to it at all;
- look it up in the dictionary/translator;
- try to guess it from the context.

2. Do you agree that the process of mastering new vocabulary should be improved?

- yes, I completely agree with it;
- no, it's good now, nothing should be changed;
- I don't care.

3. Do you think if you encounter/use new vocabulary more often, you don't need to learn it by heart?

- yes, I suppose so;
- I want to try it;
- I don't think so.

4. Do you agree that everybody has their own way of learning new vocabulary?

- I completely agree with it;
- I have never thought about it;
- I disagree with it.

5. Do you think some strategies for learning vocabulary can make this process easier and more effective?

- I think it's possible;
- I can't imagine how;
- I doubt it.

6. What do you think is the main problem in learning new vocabulary?

Додаток 3

Результати опитування до пробного навчання

Questions	+		+/-		-	
	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%
1. What do you do if you see an unfamiliar word in a text?	4	29	8	57	2	14
2. Do you agree that the process of mastering new vocabulary should be improved?	10	71	-		4	29
3. Do you think if you encounter/use new vocabulary more often, you don't need to learn it by heart?	13	93	-	0	1	7
4. Do you agree that everybody has their own way of learning vocabulary?	11	79	3	21	-	0
5. Do you think some strategies for learning vocabulary can make this process easier and more effective?	14	100	-	0	-	0
6. What do you think is the main problem in learning new vocabulary?	"I can't remember it", "I forget it quickly", "I don't need it" etc.					

“+” – “try to guess it from the context” (1); “yes, I completely agree with it” (2); “yes, I suppose so” (3); “I completely agree with it” (4); “I think it's possible” (5).

“+/-” – “look it up in the dictionary/translator” (1); “I don't care” (2); “I want to try it” (3); “I have never thought about it” (4); “I can't imagine how” (5).

“-” – “don't pay attention to it at all” (1); “no, it's good now, nothing should be changed” (2); “I don't think so” (3); “I disagree with it” (4); “I doubt it” (5).

Результати опитування після пробного навчання

Questions	+		+/-		-	
	К- сть	%	К- сть	%	К- сть	%
1. What do you do if you see an unfamiliar word in a text?	-	0	2	14	12	86
2. Do you agree that the process of master in new vocabulary should be improved?	14	100	-	0	-	0
3. Do you think if you encounter/use new vocabulary more often, you don't need to learn it by heart?	14	100	-	0	-	0
4. Do you agree that everybody has their own way of learning new vocabulary?	14	100	-	0	-	0
5. Do you think some strategies for learning vocabulary can make this process easier and more effective?	14	100	-	0	-	0
6. What do you think is the main problem in learning new vocabulary?	"I didn't use it in context that's why I forgot it quickly", "I learnt only the spelling", "I tried to learn it by heart without understanding" etc.					

“+” – “try to guess it from the context” (1); “yes, I completely agree with it” (2); “yes, I suppose so” (3); “I completely agree with it” (4); “I think it's possible” (5).

“+/-” – “look it up in the dictionary/translator” (1); “I don't care” (2); “I want to try it” (3); “I have never thought about it” (4); “I can't imagine how” (5).

“-” – “don't pay attention to it at all” (1); “no, it's good now, nothing should be changed” (2); “I don't think so” (3); “I disagree with it” (4); “I doubt it” (5).

Критерії оцінювання письмового зрізу знань

Знання семантики слова	Знання орфографії слова	Знання граматики слова	Виконання завдання
<p>Бали: 9-8</p> <p>Учень правильно обирає слово за значенням, з-поміж синонімів обирає те слово, яке є доречним для даного контексту.</p>	<p>Бали: 9-8</p> <p>Учень правильно пише слово без орфографічних помилок.</p>	<p>Бали: 9-8</p> <p>Учень правильно обирає форму слова в залежності від граматичного часу, який вимагається, та від прийменників, або інших слів, які вимагають вживання того чи іншого слова.</p>	<p>Бали: 9-8</p> <p>Завдання виконане в повному обсязі без помилок або з невеликою їх кількістю.</p>
<p>Бали: 7-4</p> <p>Учень переважно обирає правильні відповіді, проте інколи він обирає синонім до правильної відповіді, тобто слово близьке за значенням, але яке</p>	<p>Бали: 7-4</p> <p>Учень припускається кількох орфографічних помилок, але можна сказати, що це механічна помилка.</p>	<p>Бали: 7-4</p> <p>Учень правильно обирає граматичний час, але вживає неправильну форму дієслова, наприклад, закінчення “-ed”</p>	<p>Бали: 7-4</p> <p>Завдання виконане в повному обсязі, але наявна значна кількість помилок.</p>

не може вживатися в даному контексті.		замість другої форми.	
Бали: 3-0 Учень частково на рівні інтуїції обирає кілька правильних відповідей або жодна з них не є правильною.	Бали: 3-0 Слово написане абсолютно неправильно.	Бали: 3-0 Учень неправильно обирає форму дієслова.	Бали: 3-0 Завдання виконане неповністю або зовсім невиконане; наявна велика кількість помилоч.

Завдання зрізу знань до пробного навчання

Вправа 2 с.220 підручника «Англійська мова 10 клас» О.Карпюк 2018-го року видання

2 Choose one verb to make each sentence. Use the correct tense form with future meaning. Sometimes you need the negative or interrogative. Some verbs are passive.

- 1 She ... a few days on our coast this weekend. Her plane ... on Friday. (*visit, go, spend / leave, start, delay*)
- 2 Do you believe that they ... me? They have always been so nice. (*frame, discover, help*)
- 3 The school children ... kites tomorrow morning. ... you ... them? (*launch, fly, make / visit, watch, drive*)
- 4 I ... the house now. Have you ordered the food for the party tonight? Oh, no, I forgot. I ... it now. (*tidy, clean, repair / call, make, do*)
- 5 Why ... you ... another TV set? This one seems OK. (*buy, pay, change*)
- 6 All the doors ... after midnight. I have just heard it. (*open, close, pass*)

Завдання зрізу знань після пробного навчання**Завдання 1.3.2.**

Інструкція 1: *In the text you will find six phrasal verbs. They are in bold type in this abstract. From their context, work out which ones mean:*

- to win
- to fail to support or help sb as they had hoped
- to leave
- to equal
- to improve
- to be resistant to the harmful effects

Ukrainian comedian Volodymyr Zelensky has **picked up** a landslide victory in the country's presidential election.

With nearly all ballots counted in the run-off vote, the votes for MrZelensky**added up to** more than 73% with incumbent Petro Poroshenko trailing far behind on 24%.

"I will never **let you down**," MrZelensky told celebrating supporters.

Russia says it wants him to show "sound judgement", "honesty" and "pragmatism" so that relations can **go up**. Russia backs separatists in eastern Ukraine.

He said he expected MrZelensky to "repeat familiar ideological formulas" that he used in the election campaign, adding: "I have no illusions on that score.

"At the same time, there is a chance to improve relations with our country."

Mr Poroshenko, who admitted defeat after the first exit polls were published, has said he will not **give up** politics.

He told voters that MrZelensky, 41, was too inexperienced to **stand up to** Russia effectively. (From BBC News, *Ukraine election: Comedian Zelensky wins presidency by landslide*)

Інструкція 2: *Complete these sentences by using phrasal verbs from the text above. One phrasal verb is odd. Find it and make up your own sentence with it.*

1. The situation in this country is _____ . The people don't worry about the problem any more.
2. It was difficult to _____ the victory but everybody supported this party.
3. The new president promised that he will never _____ the country _____ and people believed him.
4. We shouldn't _____ economic development of the country. If we do it, we'll lose everything.
5. We must all _____ this challenge and take action to re-energize our responses.

Додаток 8

Результати письмового зрізу знань (до пробного навчання)

Максимальна кількість балів – 36

Прізвище та ім'я учня	Знання семантики слова	Знання орфографії слова	Знання граматик и слова	Виконання завдання	Загальний бал
	9б.	9б.	9б.	9б.	
Студент 1	7	5	6	6	6
Студент 2	7	5	4	6	6
Студент 3	7	4	4	6	5
Студент 4	8	9	8	9	9
Студент 5	5	6	5	7	6
Студент 6	6	6	6	7	6
Студент 7	4	4	5	6	5
Студент 8	3	2	0	3	2
Студент 9	6	4	5	5	5
Студент 10	3	1	2	3	2
Студент 11	5	6	4	6	5
Студент 12	5	6	4	7	6
Студент 13	5	7	2	6	4
Студент 14	6	5	1	6	5
Середнє значення	6	5	4	6	

Додаток 9

Результати письмового зрізу знань (після пробного навчання)

Максимальна кількість балів – 36

Прізвище та ім'я учня	Знання семантики слова	Знання орфографії слова	Знання граматик и слова	Виконання завдання	Загальний бал
	9б.	9б.	9б.	9б.	36б.
Студент 1	9	9	9	9	36
Студент 2	8	9	8	6	31
Студент 3	8	9	7	6	30
Студент 4	9	9	9	9	36
Студент 5	8	9	8	6	31
Студент 6	7	9	8	6	30
Студент 7	8	9	8	6	31
Студент 8	6	9	8	6	29
Студент 9	7	9	8	6	30
Студент 10	6	2	5	2	15
Студент 11	8	9	8	6	31
Студент 12	8	9	8	6	31
Студент 13	8	9	8	6	31
Студент 14	7	9	8	6	30
Середнє значення	8	9	8	7	

Виконала магістрант(ка)
2 курсу групи ЗМФА-61
17 листопада 2023 р.

Підпис

Анастасія ПОТОЧНЯК
(Ім'я та прізвище)

Робота допущена до захисту:
в.о.завідувача кафедри
к.пед.н., доцент
30 листопада 2023 р.

Підпис

Тетяна СЕВЕРІНА
(Ім'я та прізвище)
